OSZK

GRILLPARZER

MEDEA

SZOMORUJÁTÉK ÖT FELVONÁSBAN

FORDITOTTA

AMBRUS ZOLTÁN

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

1941

SZEMÉLYEK:

KREON, Korintosz királya.
KREUZA, leánya.
JÁZON.
MEDEA.
GORA, Medea dajkája.
Az amfiktüonok követe.
Egy földmíves.
Szolgák és szolgálók.
Medea gyermekei.

147357
OSZK
OSZ. SZÉCHENYI-KÖNYVTÁR
Kölcsönkönyvtár
1944 év 1058 sz.
R 7465

Franklin-Társulat nyomdája

ELSÖ FELVONÁS.

Korinth falai előtt. Balra, a szín közepén, sátor. A háttérben a tenger, a mely mellett egy földnyelven a város egy része látható. Kora reggel, napfelkelte előtt. Homály.

RABSZOLGA *(jobbra, az előtérben, egy gödörben állva ás, és lapátjával hányja ki a földet).*

MEDEA *(a másik oldalon; előtte fekete, aranynyal különös módon cziírázott láda, a melybe a következők alatt mindenfélét rakosgat be).*

MEDEA. Bevégezted már?

RABSZOLGA. Mindjárt megvagyok.

GORA *(kijön a sátorból és Medeától pár lépésnyire megáll).*

MEDEA. Elsőbb a fátyolt, s a mi véle jár:
Az istenasszony bűvös vesszejét.
Rátok szorulni többé nem fogok,
Nyugodjatok hát! Vége a varázslat
És a bűbájok éjszakáinak.
Történjék bármi, jó vagy rossz, akárhogy,
Hadd lássa napfény, a mi jönni fog.
És most e korsót: lángot rejteget,
Halálát annak, a ki feltöri.
A másikat. Halál van ebben is,
Váratlan, rút és hirtelen halál.
El véletek. Az élet szép, vidám,
Maradjatok ti tőle messzire.
Álomhozó fű, mérgező kövek
A Földnek adlak, melyből jöttetek.
(Feláll.)

Nyugodjatok békében mindörökké.
Csak egy van hátra még: a legnagyobb.

(A rabszolga, a ki ezalatt feljött a gödörből s Medea mögött várt, a míg az dolgát végezte, Medeának segítendő, utána nyúl egy lándsára erősített, betakart valaminek, a mely a Medea háta megett levő fához van támasztva; a takaró szétesik és az aranygyapjas zászló ragyogva tűnik elő.)

RABSZOLGA. Ez az?

MEDEA. Megállj! Ne vedd szét a lepelt! —
Hadd nézzelek még, átkozott ajándék,
Gyalázatomnak rút emléke, melyet
Apám és bátyám vére öntözött,
Tanúja annyi vésznek, pusztulásnak!
(Rátapos a nyelére, úgy hogy az ketté törik.)
Im, összetörlek és elrejtelek
Méhébe a végtelen éjszakának,
Honnan borzasztva termettél elő.

(Az eltört zászlót beteszi a ládába a többi mindenféléhez, s aztán leereszti a láda tetejét.)

GORA *(előlép)*. Medea, mit téssz?

MEDEA. Láthatod.

GORA. Temetni
Készülsz, azt a mi megvédelmezett,
Erősséged, mely még javadra válhat?

MEDEA. Úgy mondod, a mi megvédelmezett?
Eláshatom hát. Van más, a mi megvéd.

GORA. Talán a Jázon hívséges szerelme?

MEDEA *(a rabszolgához)*. Készen vagy?

RABSZOLGA. Készen.

MEDEA. Úgy jőjj és segíts.

(Megfogja a láda egyik fülét, a rabszolga a másikat; és ketten a terhet a gödörhöz viszik.)

GORA *(pár lépésnyire)*. Király leányához illő dolog!

MEDEA. Mért nem segítsz, ha nem hozzám való?

GORA. Jázont szolgálom és nem tégedet.
Szolga szolgának nem szokott segítni.

MEDEA *(a rabszolgához)*. Bocsásd a mélybe s vess földet reá.

(A rabszolga a ládát leereszti a gödörbe és a lapátjával földet hány rá. Medea mellé térdel.)

GORA *(az előtérben)*. Hadd haljak itt meg, népem istenei,
Ne lássam többet, a mit látni kell!
De, még előttem, egy villámcsapással
Morzsoljátok szét a gonosztevőt,
Ki minket ilyen végre juttatott,
Lássam halálát, aztán öljetek meg.

MEDEA. Megvan. Most döngöld a talajt simára,
Aztán mehetsz. A titkot jól megőrizd!
Kolhiszból jöttél, arczod ismerem.

(Rabszolga el.)

GORA *(vad gúnynyal utána kiált)*.
Uradnak el ne áruld, mert különben
Jaj lesz neked és jaj lesz asszonyodnak.
(Medeához.) Elkészültél?

MEDEA. El. Már nyugodt vagyok.

GORA. A gyapju ott van?

MEDEA. Ott.

GORA. Elástad azt is?

MEDEA. Elástam azt is.

GORA. Hát nem volt igaz,
Hogy Jolkoszban maradt, Péljász lakában?

MEDEA. Nem volt igaz. Hisz láttad.

GORA Megmaradt
Te nálad és most eltemetted itt.
Azt gondolod, hogy véle eltemetted
A multat is? Hogy most már semmi baj?
Hogy ezzel már mindennek vége van?
Hogy nincsen már, csak a jelen s jövő?
Hogy Kolhisz nem volt, s istenek nem élnek?
Atyád nem halt meg, bátyád most is él?
Hogy mert nem gondolsz arra, a mi elmult,
A sok szörnyűség, mind nem volt soha?
Gondold, tehát, hogy nem vagy becstelen,

Hogy az alávaló Jázon szeret,
Tán megtörténik.
MEDEA *(hevesen)*. Gora!
GORA. Azt hiszed;
Hogy engem ekkép hallgatásra késztesz?
Hallgasson, a kit bűnnek terhe nyom.
Ó, én beszélek! Mért hoztál ide?
Ha már elhoztál békés otthonomból
Szolgálni utált, durva kedvesed,
Az idegenbe, a rabszolgaságba,
A hol bilincsbe verve a karom,
És mérhetetlen hosszú éjeket
Álomtalan kell átsóhajtanom.
A hol minden nap, minden virradatkor,
Meg kell átkoznom őszülő hajam,
S vigasztalan, bús aggott életem,
A hol a sorsom gúny és megvetés.
Hol részem nincs, csak búban, fájdalomban;
Ha elhoztál, mondom, szabad hazámból
— Szenvedni, nyögni, — a rabszolgaságba:
Hát csak hallgasd meg, hogy ha én beszélek!
MEDEA. Beszélj.
GORA. Megtörtént, a mit jósoltam neked.
Alig, hogy egyszer megfordult a hold,
Mióta téged és a kedvesed,
Kivel megszöktél, partra hányt a tenger,
És már kerül boldog, boldogtalan.
A merre jártok, irtózat követ,
Kolhisz lányától borzong a világ;
Rebesgetik, és szörnyű rémülettel,
Hogy frigy van közte és az alvilág közt.
A nép ijedten búvik tőled el,
Átkot rebegve rád. Bár őket érné!
És Jázon ép oly gyűlölt, mint magad.
Gyűlölt magáért, — és mert összeadta
Magát tevéled, Kolhisz asszonya,
Gyűlölt miattad is mindenfelé.
Tulajdon vére nem fogadta be,

Szülő hazája már rég számkiűzte,
Midőn a bátyja meghalt hirtelen,
Nem tudni hogy. És menjen bárhová,
Meg nem pihenhet, meg nem állapodhat.
Fedélt, nyugalmat nem lelhet sehol.
Mit fogsz hát tenni, szólj?

MEDEA. Övé vagyok.

GORA. Így hát szándékod? —
Hűn követni őt
Nyomorba, bajba, hogy ha kell: halálba.
Nyomorba, vajjon!? Nem neked való!
Aiétesz lánya koldusok között!

MEDEA. Ha egyszerű a szivünk, akkor a
Szegényes sors is elviselhető.

GORA *(keserűen nevet)*. Ne mondd! És Jázon?

MEDEA. Menjünk; már dereng.

GORA. Unod beszédem? Körmeim közül
Kisiklanod egykönnyen nem lehet.
Az egyetlen, mi vigasztalni tud még,
Hogy látom abból, a mi minket ér:
Van még megtorlás, vannak istenek.
Ha jajgatsz, akkor vigasztalni foglak.
De azzal ám ne áltasd tenmagad,
Hogy minden jól van, hogy már semmi baj,
Ne merd tagadni, hogy van fent igazság,
Csak mert képes vagy elhazudni daczból
Fájdalmadat, a melylyel bűnhödöl.
Le a lepelt a sebről, — hogy lehessen
Gyógyítni. Szólj hát, Jázon még a régi?

MEDEA. Mi volna más?

GORA. Ne játszszál a szavakkal!
Még mindig az, ki volt akkor, midőn
Oly hévvel, tűzzel ostromolta szived!
Még mindig az, ki érted áthatolt
Minden veszélyen, minden gáton?!
Még mindig az, ki hosszú harcz után
Meghódította háborgó szived?!
Még mindig az, ki volt egykor, midőn

Halálra váló, bódult kedvesét
Az igézettől ittasult leányt
Karjába zárta egyszer hirtelen.
A régi még? Szólj. Nos, miért remegsz?
Remegj csak, gyere hisz utál és gyűlől,
Irtózik tőled és mihelyt lehet,
Elárul, mint te a tiéidet.
Ásd el csak, ásd el a bűntett jelét,
A bűnt nem ásod el.

MEDEA. Hallgass!

GORA. Nem én!

MEDEA *(megragadva a Gora karját)*. Hallgass, ha mondom! Mit dühöngesz itt?
Jöjjön, mi készül, várjuk; ámde ne
Idézd fejünkre a balsors veszélyét.
Hát megmaradna mindörökre az,
Mi egyszer volt, változatlanul?
Ha a jelen bölcsője a jövőnek,
Miért ne volna sírja már a multnak?
Megtörtént, a mi bár soha, soha
Ne történt volna, és én e miatt
Gyötrődöm, sírok, és keservesebben,
A mint te véled; ámde, hogy ha meg van,
És én azon nem változtathatok,
Azért már mindjárt fussak a halálba?
Legyünk tisztában, s békén minmagunkkal.
Más nép közé, egészen új világba
Vezettek a haragvó istenek.
Mi jó volt otthon, itt az nem szabad,
Mit ott tehettünk, azt itt büntetik.
Változtassak hát a szokásainkon,
S ha úgy, mint eddig, már nem élhetünk,
Éljünk meg akkép, a hogy épp tudunk.
A mi kötött még őseim honához,
Azt most már itt a földbe eltemettem.
Hatalmam, melyet rám anyám hagyott,
Tudását titkos, bűvölő erőknek,
Im visszaadtam a nagy Éjszakának,

Melytől eredtek. És most oltalom
És támasz nélkül, gyöngén, védtelen
Közelgek hozzá, hogy karjába zárjon.
Ha meggyűlölte Kolchisnak leányát,
Szeretni fogja gyönge hitvesét.
Im, kél a nap; új élet jő vele;
Nem lesz, a hogy volt, minden jóra fordul,
S te édes, áldott föld, szülő anyánk,
Őrízd meg rád bízott jószágomat.

(A sátor felé mennek. A sátor megnyílik és kilép belőle Jázon egy korinthusi földmívessel. Jázon mögött rabszolga.)

JÁZON. Kivel beszéltél? Láttad a királyt?

FÖLDMÍVES. Igen. Beszéltem véle.

JÁZON. Mondd, mikép?

FÖLDMÍVES. Mondtam, hogy a város falán kívül
Vár rá egy régi ismerőse, a kit
Árulás környez és veszély kerülget,
S ki mindaddig, míg biztos nem lehet,
Hogy úgy fogadják, a mint jó barátot,
Be nem kopogtat.

JÁZON. Mit felelt rá?

FÖLDMÍVES. Hogy majd eljő. Poszeidon ünnepére
A tengerparton még ma áldozat lesz.
Kreon lányával fogja elkísérni
Az ünneplőket, mint az már szokás.
Mikor majd erre tart, beszél veled.

JÁZON. Jól van. Talán még megszolgálhatom.

MEDEA. Légy üdvöz, Jázon.

JÁZON. Hát te mit keressz itt?

(A rabszolgához.)

Te meg eredj, te és a többiek,
Szakítsatok pár zöldelő faágat, —
A hogy szokása itt az áldozóknak, —
És nyugton, csöndben várakozzatok.
Hallod? Mehettek.

(A földmíves és a rabszolga elmennek.)

MEDEA. Bajlódol megint?

JÁZON. Igen, megint.
MEDEA. Egy cseppet sem pihensz.
JÁZON. Pihenni, én?! Az űzött bujdosó!
Hisz nem bujkálnék, mint hajszolt vadállat,
Ha volna hely, hol megnyugodhatom.
MEDEA. Az éjjel sem hunytad le a szemed.
Sátrunk elhagytad és magányosan
Bolyongtál kívül a nagy éjszakában.
JÁZON. Az én időm a késő éjszaka,
A nap világa sérti a szemem.
MEDEA. A küldötted mi jót hozott Kreontól?
Milyen szívvel van hozzád a király?
Befogad, úgy-e?
JÁZON. Itt várok reá.
MEDEA. Jó embered?
JÁZON. Régente jó barátnak
Ismertem.
MEDEA. Most is az lesz.
JÁZON. Nem hiszem.
A dögvészesnek nincsen jó barátja.
Tudod, hogy búvik tőlünk minden ember,
Irtóznak tőlünk. Azt rebesgetik,
Hogy vén, gonosz bátyámat Téliászt,
A kit egy isten bősz haragja ölt meg,
Én gyilkoltam meg, én, a hitvesed,
Ki csak most jött meg a varázs honából.
JÁZON. Vagy azt nem tudtad?
MEDEA. Tudtam.
JÁZON. Láthatod,
Van rá okom, hogy nyughatatlanul
Virrasszam át a hosszú éjszakát.
De hát téged mi vert fel ily korán?
Mi dolgot mívelsz ebben a homályban?
Idézgetted tán régi ismerősid,
Az alvilági nagy hatalmakat,
A kik Kolchisban gyakran látogattak?
MEDEA. Nem.
JÁZON. Hátha mégis úgy téssz?

MEDEA. Nem, ha mondom.
JÁZON. Én megazt mondom néked, — megjegyezd, —
Nagyon jól téssz, ha már felhagysz vele.
Ne kotyvassz többé bűvös nedveket
És altatószert, hagyd a füveket.
Ne szólj a Holdhoz, holtaknak nyugalmát
Ne igyekezzél megzavarni, mert
E mesterséget itt a nép utálja,
S mert mindenekfelett, utálom én is.
Már nem vagyunk a bűbájok honában,
Nem élünk szörnyek, sárkányok között.
Jó. Elhiszem, hogy eztán nem teszed.
Igérted, várom, hogy megtartod is.
E vörös fátyol, mit fejedre tettél
Elmult időket juttatott eszembe.
Miért nem hordasz itt görög ruhát!
Légy görög asszony e görög világban,
A mint Kolchisban én is kolchisi
Voltam. Hogy a mult tünő képeit
Idézzed vissza szántszándékosan,
Nincsen miért. Hisz már elég sok, a mit
Szeretnénk, ámde nem tudunk feledni.
(Medea némán leveszi a fátyolt és oda adja Gorának).
GORA *(félhalkan)*. Miatta kész vagy megtagadni a Hazádat?
JÁZON *(megpillantja Gorát)*. Hát itt vagy te is, szipirtyó?
Utálatos, kit jobban gyülölök,
Mint bárkit, bármit. Hogyha rátekintek
A homlokodra, vagy szemed tüzére,
Úgy rémlik, mintha Kolchist újra látnám.
Mit jársz örökké úrnődnek nyomában?
Eredj innen.
GORA *(morog)*. Mért?
JÁZON. Menj, ha mondom. Érted?
GORA. Távozzál, kérlek.
MEDEA *(tompán Józonhoz)*. Megvettél talán,
Hogy úgy szólsz hozzám, mint a gazda szól?

JÁZON. Te asszony, nékem már ráng a karom,
Hordd el magad, míg kardhoz nem kapok.
Kedvem jöhetne megkísérteni
Melyik keményebb: kardom, vagy fejed?
(Gora vonakodik távozni, Medea szeliden elvezeti).
JÁZON *(ledől egy gyepágyra és a mellét veri).*
Törd szét a házat, elgyötört szívem,
Alig lélekzem, nem bírom tovább.
Csak révedezve látom ott Korinthot,
A parton ülő kedves tornyokat,
Melyek mögött — ah, rég elmult idő! —
Vidáman telt el szép ifjúkorom.
Olyan, minő volt, mit sem változott,
Ugyanaz a nap hinti rá sugarát,
A régi minden, ó csak én vagyok más!
Mért is volt olyan szép a reggelem,
Ha úgy végezték rólam a magasban,
Hogy estém ilyen elborult legyen?!
Bár volna már itt a nagy éjszaka!
(Medea kihozza két gyermekét a sátorból s Jázonhoz vezeti őket.)
MEDEA. Itt van két gyermek, a kik apjukat
Köszöntni jöttek.
(A fiúk felé fordul.)
Add hát a kezed!
Nem hallod?
(A gyermekek félre huzódnak tőle.)
JÁZON *(kezét a csoport felé terjeszti, oly mozdulattal, mely fájdalmat fejez ki.)*
JÁZON. Úgy!? Ez volna hát a vég?
A nagyra vágyó argonauta most csak
Egy vad nő férje s kis vadaknak apja.
MEDEA *(a gyerekekhez).*
Menj hozzá.
A GYEREK. Mondd, apám, te is görög vagy?
JÁZON. Mért kérded?
A GYEREK. Gora úgy csúfol.
JÁZON. Csúfol?

A GYEREK. Csaló és gyáva nép ám a görög.
JÁZON *(Medeához).*
Hallod?
MEDEA. Egészen elvadítja őket
Dajkájuk. Hiszen nem tudja a szegényke,
Mit mond, azért ne szólj hozzá haraggal.
(Medea letérdel a gyerekekhez s az egyiknek is, a másiknak is a fülébe suttog.)
JÁZON. Jó, jó.
(Feláll.)
Letérdelt a boldogtalan,
S roskadva hordja átkát s átkomat.
(Fel s alá jár.)
Hadd el most őket. Jer, hallgass reám.
MEDEA. Eredjetek hát vissza, és nyugodtan
Maradjatok. Nos, szót fogadtok, úgy-e?
(A gyerekek elmennek.)
JÁZON. Ne gondolj engem rossznak, szívtelennek,
Hidd meg, hogy átérzem fájdalmadat.
Fáradhatatlan és hűségesen
Görgettél egy megátkozott követ,
Mely mindig vissza-visszahengereg.
Elzárva minden ösvényt és kijárót.
Nem kérdezem, hogy melyikünk oka
Annak, mi történt, mert hisz már azon
Nem változtathat késő bánkodás.
(Megfogja Medea egyik kezét, a másikkal végig simítja Medea homlokát).
Érzem, Medea, hogy most is szeretsz,
Már úgy, a mint tudsz. Mégis hát: szeretsz,
Tettek beszélik, nemcsak e tekintet.
(Medea Józon vállára hajtja a fejét.)
Látom, hogy gond, bú, fájdalom gyötör,
És keblemet mély részvét tölti el.
Ne csüggedj, rajta, majd módját találjuk
Hogy háríthatnánk el bajunkat, a mely
Folyton közelget. Im, ez már Korinth.
Egykor, midőn (még serdülő koromban)

Tartván bátyámnak megvadult dühétől
Oltalmat kérni jöttem volt ide,
Ajtót nyitott előttem a király,
Ki már atyámnak jó barátja volt,
S úgy őrizett, mint a saját fiát.
Évek során át éltem udvarában.
Ma is —

MEDEA. Mért nem szólsz?

JÁZON. Folytatom. Ma is,
Midőn bennünket üldöz a világ
Vak gyülölettel, esztelen haraggal,
Remélem, újra gyámolítani fog,
Csak attól tartok, és van rá okom . . .

MEDEA. Mitől?

JÁZON. Hogy engem jól fogad, tudom.
El fogja látni gyermekinket is,
Mivel enyémek. Ámde tégedet —

MEDEA. Ha gyermekinket jól fogadja, mert
Ők a tiédek, úgy nem utasít el
Engem se, mert én is tiéd vagyok.

JÁZON. Feledted volna már, mikép fogadtak
Az ősi házban, bátyám udvaránál,
Midőn Kolchisból hozzá vittelek?
Feledted volna azt a megvetést,
Melylyel végig mért bátyám, a görög,
Téged, jöttment lányát Barbáriának?
Azt nem mindenki tudja, hogy ki vagy.
Csupán nekem vagy több mint nő: hitestárs.
Nem volt Kolchisban, mint én, minden ember!

MEDEA. Végezd már egyszer e fájó beszédet.

JÁZON. Az a halandó legnagyobb baja,
Hogy bármi éri, összetett kezekkel
Vár nagy nyugodtan, a míg volna mód
Eltávolítni a közel veszélyt,
S csak aztán, hogyha megtörtént, jajong,
Mikor már nem lehet segítni rajt.
Ügyeljünk, így ne járjunk most magunk is.
Megyek Kreonhoz, hogy jogom megóvjam,

Hogy elhárítsam rólunk a gyanút.
Te meg maradj a városon kívül
A gyermekekkel elrejtőzve, míg —

MEDEA. Meddig?

JÁZON. A meddig — Mondd mért burkolózol el?

MEDEA. Elég, mit mondtál, hogy belássam azt,
Miképpen érzesz, hányadán vagyunk.
Ez az tehát, mit megjósolt atyám!
Terhedre váltam, mint te énnekem,
Gyötrődöl értem, a mint én miattad.
Hát így vagyunk?! De én nem engedek.
Mindabból, a mi voltam és enyém volt,
Csak egy maradt meg változatlanul,
De azt megtartom. Engem el nem űzhetsz.
Én mind a sírig hitvesed leszek.

JÁZON. Balul fogod fel ezt a szavam.

MEDEA. Győzz meg hát róla, hogy balul fogom fel.
Itt a király, szólj, mint szíved kívánja.

(Gora a gyermekekkel kijön a sátorból. Medea a két fiú közé áll s eleinte a háttérben marad, mindent megvigyázva, a mi következik.)

(A király jő lányával. Fiúk és leányok kísérik, a kik áldozati tárgyakat hoznak.)

KIRÁLY. Hol hát a vándor? Szivem súgja, hogy
Ez ő, az üldözött, száműzött fiú! —
Tán a bűnös fiú! — Hol hát a vándor?

JÁZON. Itt van király, és mélyen meghajolva
Járul eléd, hogy gyámot esdekeljen.
Nem idegen: csak idegenbe ment.
Elhajtva, űzve mindenünnen és
Kergetve házról-házra, számkivetve
Jöttem te hozzád: kérni menhelyet.

KREUZA. Valóban ő az! Jázon! Nézd atyám . . .

(Egy lépést tesz Jázon felé.)

JÁZON *(megfogja Kreuza kezét).*
Igen, Kreuza, Jázon, egykori
Híved, ki megmaradt a réginek,
A mint te is az vagy még, a ki voltál,

Sugárzó arczú, nyájas, szép leány.
Vezess atyádhoz, a ki most szigorral
Tekint reám, és késik elfogadni
Üdvözletem, nem is tudom miért,
Azért-e, mert ingerli ellenem
A vád, mely engem mindenütt kísér?
Vagy mert Józont nem látja szívesen?

KREUZA *(Józont kezénél fogva atyjához vezeti).*
Atyám, nézd, ő az, Józon.

KIRÁLY. Üdvözöllek.

JÁZON. Szigorúságod, a melylyel fogadsz,
Megillető helyemre kényszerít.
Láss lábaidnál. Esdekelve kérlek,
Hallgass meg engem, és adj menhelyet.

KIRÁLY. Állj fel.

JÁZON. Nem addig, míg —

KIRÁLY. Állj fel, ha mondom. *(Józon feláll.)*
Kalandotok hát immár véget ért?

JÁZON. Egy hó mult, a mióta visszatértem.

KIRÁLY. S magaddal hoztad a várt pályabért?

JÁZON. Bátyámé lett, ki a kalandra kért.

KIRÁLY. Az ősi várost, mondd, mért hagytad el?

JÁZON. Azért, mert eltaszított, számkiűzött.

KIRÁLY. S mi volt e számkiűzetés oka?

JÁZON. Vádoltak bűnös, gaz mesterkedéssel.

KIRÁLY. És joggal, vagy nem? Erre válaszolj!

JÁZON. Nem, esküszöm az istenekre: nem!

KIRÁLY *(hirtelen megfogja a kezét és előre vezeti).*
A bátyád meghalt.

JÁZON. Meghalt.

KIRÁLY. És miként!

JÁZON. Nem általam! A mily igaz, hogy élek,
Lélekzem, oly igaz: nem általam.

KIRÁLY. A hír azt mondja mégis . . . a világ —

JÁZON. A hír hazug és véle a világ.

KIRÁLY. Hogy higyjek egynek annyi ellenében?

JÁZON. Egynek, kit ismersz, többet elhihetsz
Mint száznak, hogy ha ismeretlenek.

KIRÁLY. De hát hogyan végzett el a király?
JÁZON. Tulajdon vére, édes gyermekei
Ölték meg.
KIRÁLY. Rémítő! Valót beszélsz?
JÁZON. Tanuim rá az istenek maguk
Halld, elbeszélem.
KIRÁLY. Várj, Kreuza jő,
Ne mondd előtte, szólj akármi másról.
Ne hallja e borzasztóságokat
(Fenn).
Elég mostanra, majd később a többit:
A míg lehet, hiszem, hogy bűntelen vagy.
KREUZA *(apjához megy).*
Kikérdezted? Nos, úgy-e, nem való?
KIRÁLY. Menj hozzá, lányom, bátran megteheted.
KREUZA. Te kételkedtél? Hidd el, én soha!
Megsúgta szívem, éreztem, hogy az,
Mit róla mondtak, nem lehet való.
Oly jó volt, rosszá nem fajulhatott.
Oh, hogy ha tudnád, mily rút vádakat
Koholtak rád! Hisz rémítő, milyen
Rágalmazóvá, rosszá válhatik
Az ember! Alig távoztál körünkből,
Csak rémtettekről tudtak itt beszélni.
Azt állították, hogy Kolhiszba érve,
Borzasztóságok, a miket míveltél,
És úgy mesélték, hogy a hitvesed lett
Egy szörnyű asszony, vére gyilkosa,
Ki mérget főzött . . . most már nem tudom,
Hogyan nevezték. Barbár név, feledtem.
MEDEA *(előlép a gyermekeivel).*
Medea! Itt van!
KIRÁLY. Ő az?
JÁZON *(tompán).* Ő.
KREUZA *(apjához simul).* Iszony!
MEDEA *(Kreuzához).*
Tévedsz! Atyám nem általam veszett el;
Bátyám meghalt, de kérdezd őt, vajjon

Én voltam-e az, aki elveszíté?
(Jázonra mutat).
Gyógyító és halálthozó italt,
Tudok készítni, értek máshoz is, de
Sem szörnyeteg, sem gyilkos nem vagyok.
KREUZA. Borzasztó!
KIRÁLY. És ez itt a hitvesed?
JÁZON. A hitvesem.
KIRÁLY. S a gyermekek?
JÁZON. Enyémek.
KIRÁLY. Boldogtalan!
JÁZON. Oh, az vagyok, király! —
Jertek, kicsinyek. A zöld gallyakat
Nyújtsátok át, és esdjetek segélyért.
(Kezüknél fogva a királyhoz vezeti őket).
Itt vannak. Úgy-e, nem taszítod el
Szegényeket?
A GYEREK *(odanyujtja a galyat).*
Vedd el, király urunk.
KIRÁLY *(kezét a gyerekek fejére teszi).*
Fészket veszített, ártatlan kicsinyek!
KREUZA *(a gyermekekhez térdel.)*
Jertek hozzám, ti kis hazátlan árvák!
Oh, mily korán sújt rátok a csapás,
Oh, mily korán, s mily érdemetlenül!
Te épp olyan vagy, mint anyád, te meg
Atyád vonásit hordod arczodon.
(Megcsókolja a kisebbiket).
Maradjatok most nálam, én ezentúl
Anyátok és testvéretek leszek,
MEDEA. Mit jajgatsz rajtok s árvaságukon?
Hisz itt az apjok, elvállalja őket,
Anyára sincsen szükségük nekik,
A míg én élek!
(A gyermekhez.)
Jertek vissza hozzám.
KREUZA *(apjára tekint).*
Hozzá eresszem őket?

KIRÁLY. Ő az anyjok.
KREUZA *(a gyermekekhez).*
Eredjetek hát.
MEDEA. Nos, mit késlekedtek?
KREUZA *(a gyermekekhez, a kik nyakába csimpajkodtak).*
Anyátok hí. Ne ellenkezzetek.
(A gyerekek Medeához mennek.)
JÁZON. Mit végeztél?
KIRÁLY. Mondtam.
JÁZON. Oltalmat adsz?
KIRÁLY. Igen.
JÁZON. Mind nékem, mind ezeknek itt?
KIRÁLY. Mondtam, hogy: néked. És most jer, kövess,
Előbb áldozni, aztán udvaromba.
JÁZON *(indulóban Kreuzához).*
Kezet nyujtasz, mint egykoron, Kreuza?
KREUZA. Úgy, a mint akkor, nem szoríthatod meg.
MEDEA. Elmennek és itt hagynak egymagamban.
(A gyermekekhez.)
Öleljetek meg . . . jobban . . . jobban . . . úgy . . .
KREUZA *(visszajön, maga elé).*
Már elmaradt. Ugyan mért nem követ?
(Pár lépésnyire Medeától megáll.)
Nem jösz velünk áldozni s otthonunkba?
MEDEA. Nem hívtak. Ajtón kívül a helyem.
KREUZA. Atyám fedélt és oltalmat kínált.
MEDEA. Másképpen hangzott, a mit mondtatok.
KREUZA *(közelebb lép).*
Sértettelek, tudom; kérlek, bocsáss meg.
MEDEA *(hirtelen felé fordul).*
Mily kedves hang! — ki mondta e szelíd szót?
Sértettek sokszor és kegyetlenül,
Soh'sem kérdezték, fájt-e? — Áldva légy!
És hogy ha, egyszer majd szenvedni fogsz,
Vigasztaljon meg, mint most engemet
Egy nyájas szó, s áldott, szelíd tekintet!

(Meg akarja fogni Kreuza kezeit. Kreuza félve huzódik vissza).

Miért huzódol? Nem fertőz kezem.
Királylány voltam én is egykoron,
A sima úton jártam, úgy, a mint te,
Csak jót ismertem, rosszat, bűnt soha.
Királylány voltam én is egykoron.
Szép és sugárzó, olyan mint te most,
Imádott tisztes, agg atyám,
Imádott minden jó alattvaló.
Oh Kolhisz! Oh atyáim városa!
Sötétnek, rútnak rágalmaznak el,
Csak én tudom, mi fényes és derült vagy!

KREUZA *(megfogja a kezeit).*

Szegény asszony! . . .

MEDEA. Oly nyájasan tekintesz,
Szemedből jóság, tisztaság sugárzik.
Azért ne bízd el ám magad, vigyázz!
Az út sikamlós, egy lépés elég,
Hogy a magasból mély örvénybe bukjál,
Könnyű ladikban elsuhansz az árral,
Meg-megfogódzva a part füzesébe;
Ezüsthullámok himbálnak szelíden: —
Azt képzeled tán, hogy már tudsz hajózni?
Ott, távolabb, a tenger zúg, zajong,
Ha oly merész vagy, s partod elhagyod,
Az áram elragad, s a végtelenbe visz.
Hogy' nézel rám! Megborzadsz tőlem, úgy-e?
Volt oly idő is, a mikor magam
Borzadtam volna, hogy ha megtudom,
Mily szörnyű lények vannak, és milyen
Leszek majd én!

(Kreuza nyakába borulva rejti el arczát).

KREUZA *(apjához).*

Nézd, hogy zokog, szegény!

MEDEA. Mert messzi földről jöttem e hazába,
Nem tudva arról, a mi itt szokás,
Megvet, lenéz és utál minden ember.

Csak undok vadnőnek tekintenek,
Az ember faj legaljasabbikának,
Engem, ki első voltam otthonomban!
Hisz megcselekszem, a mit csak kívántok,
De mondjátok meg, mit, miképp tegyek,
S ne nézzetek rám ily bősz gyűlölettel!
Te, látom, nyájas és szelíd leány vagy,
Tudod, hogyan kell tenni helyesen,
Nem vagy magaddal, mint én, meghasonlott,
Adj példát, kérlek, szívesen tanulok.
Tudod, mi tetszik Jázonnak, mi nem,
Taníts meg engem, *hogy* tessem neki?
Hálás leszek.

KREUZA. Nézd hát atyám.

KIRÁLY. Vigyed
Magaddal.

KREUZA. Mondd, eljösz velem, Medea?

MEDEA. Megyek örömmel, a hová vezetsz,
Fogd pártomat, oly elhagyott vagyok!
És óvj meg *annak* a tekintetétől!
(A királyhoz).
Nézz csak reám, nézz. El nem rémülök,
Bár, látom, jóban nem töröd fejed.
A gyermeked jobb, mint az apja.

KREUZA. Jöjj hát.
Javad kívánja. — Jöjjetek ti is.
(Elvezeti Medeát és a gyermekeket.)

KIRÁLY. Hallottad-e? Szólj.

JÁZON. Hallottam.

KIRÁLY. S ez a
Te hitvesed? Már rég beszéli a hír,
De nem hihettem. És most, a mikor
Látnom kellett — most még úgy sem hiszem.

JÁZON. Az ormot látod, ámde az utat nem,
A mely hozzá visz. Gondold meg, király,
Hogy ifjú voltam és mindenre kész.
Égő becsvágygyal keltem útra, hogy
Járatlan utat, tengert átbolyongva,

Egy vakmerő kalandban részt vegyek,
Melynél nagyobb még nem történt soha,
Mióta ember él s eszmél e földön.
Az életünkkel nem sokat törődtünk,
Nem láttunk mást magunk előtt, csak a
Fénylő gyapjút, mely mint csillag ragyogva
Nézett le ránk a rémes éjszakában.
Nem gondolt arra egyikünk se, hogy
Mi lesz később, majd ha visszatérünk,
Mint, hogy ha a rég várt, nagy pillanat,
Midőn miénk lesz a kaland jutalma,
Utolsó percze volna életünknek.
A küzdelemre, a halálra készen,
Keresztül jártunk tengert, szárazat,
Vészben, viharban, minden gáton át.
Szívünkben égett a tettvágy tüze;
A merre léptünk, a hová haladtunk:
Halál előttünk és halál mögöttünk!
Mi máskor bántott, többé fel se vettük;
A nagy természet oly könyörtelen volt,
A küzdelem oly rettentő, hogy
A lágy szív is zorddá keményedett.
Minden, mit láttunk, oly mértéktelen volt,
Hogy elvesztettük ép itéletünket.
Megtörtént, a mit már alig reméltünk,
Megláttuk végre a csodák hazáját,
Ha láttad volna ködfelhőiben!
A nap ott: rémes éj, s az éj: iszony,
S az emberek szörnyűbbek, mint az éj.
Köztük találtam e leányt, a ki
Előtted most oly rémletes; nekem
Úgy tűnt fel akkor, mint a napsugár,
A mely egy börtön mélyén révedez.
A mily sötétnek látod mostan, oly
Sugárzó volt a rémes környezetben.

KIRÁLY. A rút, a rossz nem szép, nem jó soha

JÁZON. Egy isten úgy akarta, hogy szeressen.
Veszély lehet rám, s mellettem találtam,

Láttam, mily érzés támad a szívében,
S mily gőgösen fékezte meg szerelmét —
Sem egy szava, sem egy tekintete
Nem árulták el, csak a tettei.
És engem megkapott az őrület:
Épp az tüzelt, hogy mélyen hallgatott.
Kalandor módra küzdöttem vele,
Kivívni titkát. Győztem, és — enyém lett.
Vén apja átkot mondott a fejére:
Akartam, vagy nem, ekkor már egészen
Enyém volt. Társam lett a küzdelemben,
S ő juttatott a fénylő gyapjúhoz.
Ő volt, ki a barlangba elvezérelt,
Hol a sárkánytól a gyapjút kivívtam.
Azóta, hogy ha a szemébe nézek,
Úgy látom, mint ha a rút szörnyeteg
Pillantna rám e mély szemek tüzéből,
S mindannyiszor elborzaszt a tudat,
Hogy hozzá kötve sorsom mindörökre.
Aztán elmentünk. Bátyja . . . bátyja meghalt.

KIRÁLY *(hirtelen)*.
Megölte a testvére, úgy-e?

JÁZON. Nem,
Az istenek mérték rá a halált.
Aggastyán apja, átkot szórva ránk,
És még jövendő napjainkra is,
Vérző körmével sírt ásott magának,
S meghalt, vadul szitkozva önmagát.

KIRÁLY. Nem jó jelekkel kezdődött frigyed.

JÁZON. Még rosszabbakra is virradtam aztán.

KIRÁLY. Mi történt később, bátyádnál? beszéld el.

JÁZON. A bosszús isten, a ki üldözött,
Négy éven át nem engedett hazámba,
Tévűton jártam, szárazon, vízen.
Hajók szűkében, folyton szembe *véle*,
Megtört az első borzalom tövise.
És nőül vettem . . . megtörtént, valóban.

KIRÁLY. De hát bátyádnál, hogy volt a sorod?

JÁZON. Irtózásomnak vége lett idővel,
S félig barbárrá válva oldalán,
Büszkén indultam őseim honába.
Fülembe csengett az öröm-zsivaj,
A melylyel Jolkosz népe üdvözölt,
Midőn régente onnan útra keltem;
És azt reméltem, hogy épp úgy fogad,
Mikor megtérek végre, győztesen.
Halotti csend várt. A ki szembe jött,
Ijedve bújt el, s messze elkerült.
A nép fülébe elhatolt a híre,
Mi történt ottan, a varázs honában,
Bővülve rémes, képtelen mesékkel.
Medea utált, én félelmetes
Voltam szemökben: egy a más miatt.
Bátyám titokban élesztette az
Irántam táplált rossz hangulatot,
S hogy visszakértem tőle őseimnek
Örökségét, mit álnokul bitorolt,
Meghagyta, hogy: Medeát űzzem el,
Mivel gyanakszik rá a nép, s ha nem,
Hát hagyjam el apáim városát.

KIRÁLY. S te erre . . .

JÁZON. Én? Medea hitvesem volt;
Oltalmat, gyámolt igértem neki.
A másik meg, halálos ellenem.
Az istenekre, hogy ha mást kíván,
Nem tettem volna meg, bármit parancsol.
Hát még, hogy *ez* volt a föltétele!
Nos, megtagadtam.

KIRÁLY. És ő?

JÁZON. Száműzött.
Még az nap kellett volna útra kelnem.
Nem volt rá kedvem, ott maradtam. Ekkor
Váratlanul beteg lett a király,
Egy kósza hír, mely gyorsan messze terjedt,
Suttogta, hogy e végtelen napon
Látták, a mint a szent oltár előtt,

A hol az arany gyapjú csillogott,
Görnyedt megtörve, és merően tekintve
A szerte-szét sugározó aranyra,
Miért Kolchisba küldött egykoron,
Hogy elveszítsen gyorsan, biztosan.
És míg merőn, folyton nézett reá,
Fel-felkiáltott, hogy a gyapjúból
A bátyja néz rá, meggyilkolt apám,
A kit, midőn a gyapjúért vitáztak,
Orozva ölt meg sok, sok év előtt.
S míg gyötrődött az álnok fejedelem,
Hozzám rohantak a leányai,
Könyörgve, esdve a varázs-szerért,
Melyről Medea tudhatott csupán
S mely megmenthette volna apjukat.
Elűztem őket. Miért kíméljem a
Halálos ellenem, ki folyton a
Magam s enyéim romlására tört?
A lányok sírva mentek tőlem el,
S én nem törődve jajgató szavukkal
Elzárkóztam, bár mindjárt visszajöttek,
Hogy esdekelve meglágyítsanak,
Süket maradtam kérésükre. Éjjel
Vad lárma vert fel kurta szenderemből
Akasztosz, a gonosz király fia,
Bőszült tömeggel lepte házam el.
S reám ordított, hogy megöltem apját,
Mert apja meghalt még *az* éjszakán.
Fölkeltem s szólni kisérlettem
A vad csordának, mely üvöltve, bőgve
Agyonrivallta szómat és kövekkel
Támadt reám. Én kardhoz kaptam és
Átvágtam rajtok. Ettől fogva tart,
Hogy bolygok helyről-helyre hontalan,
Mint üldözött vad, réme a világnak,
Földönfutó, ki elvesz nélküled.

KIRÁLY. Szavamnak állok, semmitől se tarts.
Hanem Medea —

JÁZON. Ó ne szólj, a míg
Meg nem hallgattál! Add egész kegyed!
Fogadd be őt is, vagy nem kell kegyelmed.
Újjá születném, távol tudva őt,
De bizodalmát meg nem csalhatom.
KIRÁLY. Aggaszt hatalma; hogy ha ártani
Módunkban áll, csak egy lépés — a tett.
Félek, hogy bűntől sem riadna vissza.
JÁZON. Kergesd el, hogy ha nyugton nem marad,
Tipord el, öld meg s — véle engemet.
De addig, engedd, hadd kísértse meg
Úgy élni, mint a többi ember él.
Zeüszre kérlek, védő istenünkre,
Ki pártunk fogja, nékünk vándoroknak!
Emlékeztetlek, hogy rég mult időben
Előre látva mit hoz a jövő,
Apáink bölcs és szent frigyet kötöttek,
Hogy egy a mást barátjaként fogadja.
Ne légy rideg, nehogy szeretteid
Hasonló sorsra jussanak bajukban.
KIRÁLY. Legyen tehát, ha már az istenek
Ekkép akarják, jóllehet nem így
Szerettem volna. Ám maradjon ő is.
De hogy ha a gonosz kitör belőle,
Kiűzöm rögtön e falak közül,
És átadom majd üldözőimnek.
Ezt a helyet, hol újra láttalak,
Oltár jelölje. Annak, a ki védi
A vándort, itt is áldassék neve.
Engeszteljük meg Péliász *isteneit*,
S imádkozzunk az ég lakóihoz:
Hogy áldják meg házamba érkezésed,
S fordítsák jóra, a mi rossz közelg.
Most jöjj velem királyi udvaromba.
(Kísérőihez, a kik közelebb jönnek.)
Hajtsátok végre a parancsomat.

(Mialatt eltávozni készülnek, a függöny legördül.)

MÁSODIK FELVONÁS.

(Csarnok Kreon királyi palotájában).

(Kreuza, ülve. Medea, görög viseletben, lanttal, alacsony zsámolyon ül előtte).

KREUZA. Emezt a húrt fogd; ezt a másikat.
MEDEA. Jól van?
KREUZA. Nem így. Ne fogd meg ily erősen.
MEDEA. Jól van?
KREUZA. Nem így. Ne fogd meg ily erősen.
MEDEA. Nem bírom megtanulni.
KREUZA. Ej, dehogy nem,
Csak légy kitartó.
MEDEA. Nem tudom, hiába.
(Feláll és félre teszi a lantot.)
Gerely való, nem lant az én kezembe.
Dobáshoz szoktam és nem pöngetéshez.
(Jobb kezét szemeinek közvetlen közelébe emeli.)
Oh, bár kitéphetném az ujjaim!
KREUZA. Hogy elváltoztál! S én már úgy örültem,
Remélve, hogy majd Jázont megleped
Daloddal.
MEDEA. Ah, igaz! Ezt elfeledtem.
Kérlek, taníts még! Kezdjük újra, jól van?
Azt gondolod, hogy tetszik néki e dal?
KREUZA. Oh, azt tudom. Még gyermek volt, mikor
Nálunk időzvén, gyakran énekelte.
Ha fölcsendült e dalnak víg danája,
Tudtam, hogy: Jázon visszaérkezett.

MEDEA. Mondd hát, hogy szól a dal?
KREUZA. Hallgass reám.
Igen rövid s nem éppen nagyszerű.
De Jázon kedvvel s kedvesen dalolta,
Derülten, majdnem dévajkodva, vígan.

Ég lakói, istenek,
Nagyhatalmú istenek!
Adjatok kegyelmesen
A karomnak ércz-erőt,
A hajamnak illatot,
Hogy ne tudjon ellenállni
Nékem sem lány, sem legény.

MEDEA. Oh, adtak néki!
KREUZA. Mit?
MEDEA. Olyan varázst,
A melyről a dalocska szól.
KREUZA. Milyet?
MEDEA. Hogy ne tudjon ellenállni
Néki sem lány, sem legény.
KREUZA. Ez nem jutott eszembe még soha.
A mint hallottam, úgy daloltam el.
MEDEA. Még most is látom, a hogy megjelent.
A tengerparton, Kolhisz vad vidékén.
Elég volt egyetlen tekintete,
Hogy gyáva nép váljék hős férfiakból,
Elég volt egyetlen tekintete,
Hogy engem, a ki gyűlöltem s kerültem,
Elszédítsen, mint kígyó a madárt,
S hogy e szegény, boldogtalan szivet
Vad lángra gyujtva, melyet hasztalan
Titkoltam mélyen, hirtelen kitört,
S elpusztította békességemet,
Nyugalmamat és boldogságomat.
Úgy állt ott, mint az égből származók,
Szép volt, a milyen nincsen földi lény . . .
És szédített, és szédített, a míg

Elébe buktam. Aztán semmivé tett,
Nyugodtan eltaszított, elvetett,
És többé senki sem emelt fel újra.
KREUZA. A hitvesének állítod magad.
Hát akkor hogy beszélhetsz róla így?
MEDEA. Nem ismered, én meg jól ismerem.
E nagy világon nincsen más, csak ő.
Kívüle minden lény csupán anyag
A nagy tettekre, a nagy küzdelemre.
Tele magával, és mást nem tekintve, —
(Nem minthogy a haszonlesés vezetné,
De mert ez önteltség természete).
Könnyelműsködve játszik a maga
És mások sorsával. Ha hírre vágyik:
Megöl akárkit, és ha nőt kíván:
Ragad magának, — bárhogy, bármi áron,
Mit sem törődve azzal, mennyi szivet,
És életet tesz tönkre győzedelme.
Lehet, hogy mindig helyesen cselekszik,
Csakhogy a helyes az, a mit: akar.
Nem ismered, én jól ismerem,
S eszembe jutván mindaz, a mi történt,
Nevetni tudnék, hogyha veszni látnám.
KREUZA. Élj boldogul.
MEDEA. Elmessz?
KREUZA. Miért maradnék?
Tovább hallgassam káromló szavad?
Így is beszélhet hitves hitveséről?
MEDEA. Mivel, hogy Józon hitvesem, s mivel
Ő épen így tett én velem: igen.
KREUZA. Az égre mondom, hogyha volna férjem, —
Gonosz, — a milyen Józon nem lehet, —
És rossz férjemtől volna gyermekem, —
Szeretném őket, még ha életemre
Törnének is.
MEDEA. Nem tudhatod. A mit
Mondtál, az szépen hangzik, ámde

Nem könnyű benne megnyugodni, ha
Reá kerül a sor.
KREUZA. Ha könnyű volna,
Talán nem volna olyan jóleső.
De tedd, mit jónak gondolsz, én megyek.
Szelíd beszéddel, kérve, kezdted el:
Mondjam meg, hogy kell néki tetszeni,
S ím, a bosszúnak hangján végezed.
Sok rosszat láttam már az emberekben,
De legrosszabbnak vélem azt a szívet,
Mely oly rideg, hogy nem bír megbocsátni.
Élj boldogul, és hogyha tudsz, javulj meg.
MEDEA. Haragszol?
KREUZA *(szemrehányólag)*.
Majdnem.
MEDEA. Oh, ne únj meg érte.
Ne hagyj el épúgy, mint a többiek!
Maradj mellettem, nincsen gyámolom!
KREUZA. Most máskép szólsz már, mint előbb, mikor
A gyűlöletnek adtad át magad.
MEDEA. A gyűlölségem engem ér csupán,
Szerelmem Jázont illeti!
KREUZA. Azt állítod, hogy Józoné szived?
MEDEA. Itt volnék akkor, hogyha nem szeretném?
KREUZA. Nem értelek. De felteszem, való,
A mit most mondtál. S ép azért igyekszem
Szolgálatodra lenni, elbeszélve,
Hogy kell elűzni komor homlokáról
A bú felhőit. Meglásd, felvidítod.
Láttam borús, rosszkedvű, bánkódó volt,
De hidd, borúja elmulik, mihelyt
Elénekled víg, pajzán kis dalát.
Im, itt a lant. A míg meg nem tanulod,
Nem hagylak békén.
(Leül.)
Nos, ne késlekedjél.
MEDEA. Elnézlek hosszan, s újra, újra nézlek,
Szemem betelni alig tud veled.

Te vagy a szépség és a Tisztaság!
Te vagy a Jóság, a Szeplőtelenség!
Olyan vagy, mint egy hófehér galamb,
A mely kitárva tiszta szárnyait,
Magasra lebben az iszap felett,
A honnan — — — én ki nem vergődhetem.
Oh, Tisztaság te, sebzett, bús szivemre
Lehelj egy jóltevő, meleg sugárt,
Töröld le áldott jó, kegyes kezeddel
Mindazt, a mi szivembe írva van,
Nyomort, boszút és rossz indulatot!
Erőm, a melyre egykor büszke voltam,
Gyöngének tünt ki a nagy küzdelemben . . .
Taníts meg, kérlek, hogy nekünk
A gyöngeségünk legnagyobb erőnk.
(Leül a zsámolyra Kreuza lábaihoz.)
Hadd bujjak félve lábaidhoz és
Hadd sírjam el, hogy mit tettek velem!
Hadd kérdezzem meg, hogy én mit tegyek?
Mint szolgálányod, úgy foglak követni.
Majd megtanulok szőni, fonni és
Magamra vállalom mindazt, mi nálunk
Cseléd-, rabszolganép foglalkozása.
És elfelejtem, hogy apám király volt,
Hogy istenek véréből származom,
Felejtem, a mi volt, s mi vár reánk —
(Feláll s távolabb megy.)
Bár ezt az egyet nem lehet feledni.

KREUZA *(utána megy)*.
Mi bánt megint? Mi háborgatja szived?
Akármi történt, el fogják feledni.

MEDEA *(nyakába borul)*. Az emberek, az ég lakói is.
Ha elhihetném! Oh, bár elhihetném!
(Jázon jön.)

KREUZA. Im, Jázon jő.
(Jázonhoz.)
Lásd, megbarátkozunk.

JAZON. Szép.

MEDEA. Üdvözöllek. Nézd, Kreuza oly jó!
Társam lesz és a mesterem.
JÁZON. Kívánom,
Hogy jól üssön ki a kísérlete.
KREUZA. Oh, mondd, miért vagy oly komoly?
Hisz oly vidámak lesznek napjaink!
JÁZON. Medea!
MEDEA. Mit parancsolsz?
JÁZON. Mondd, mikor
Láttad kicsinyeinket?
MEDEA. Most, uram,
Csak épen most. Nincsen bajuk.
JÁZON. Eredj,
Tekintsd meg újra őket.
MEDEA. Úgy kívánod?
JÁZON. Igen.
MEDEA. Jó, elmegyek.
(Medea el.)
KREUZA. Mért küldöd el?
JÁZON. Megkönnyebbültem. Csakhogy távozott.
Láttára mindig összerázkodom.
És titkolt kínom fojtogatni kezd.
KREUZA. Hogy mondhatsz ilyet! Oh nagy istenek!
A férj beszéde még kegyetlenebb.
Mint volt a másik jajgatása. Ime,
Hazudtak hát, a kik arról beszéltek,
Hogy a hitves imádja hitvesét?!!!
JÁZON. Nem,nem,Kreuza. Nem hazudtak. Úgy van,
Egy ifjú megszeret egy szép leányt
S szivének istennőjévé teszi.
Titkon kutatja a kedves szemében,
Hogy rátekint-e, s boldog, hogyha: rá.
Elmegy a lány tisztes szülőihez,
Megkéri gyermekük, s övé a lány.
És lakzit csapnak, melyen megjelen
A rokonság kicsinye-nagyja, sőt
Az egész város vélök dáridózik.
Megkoszorúzva, felcsinosítva

Egy isten elé megy a lány s a legény.
A szűzi arcz majd ki-ki pirulva,
Majd haloványan ott remeg azzal,
A ki remegteti s a kire vágyik.
Apja megáldja nászukat és a
Majd születendő gyermekeket.
Az, a ki így választja hitvesét,
Szeretni fogja mindig, elhiheted.
Reméltem, ez lesz az én sorsom is,
De másképen történt. Oh, nagy istenek,
Mivel vétkeztem én irányotokban,
Hogy megvontátok tőlem azt az egyet,
A mit megadtok a koldusnak is:
A házi tűzhely enyhítő melegjét,
A hitvestárs gyöngéd baráti jobbját?!!

KREUZA. Tehát nem úgy vettél nőt, mint szokás?
Áldását tőletek megvonta apja?

JÁZON. Áldás helyett átkot mondott reánk.
S kardját emelte rám, szitok között.
De átka visszafordult ő reá.
Meghalt, fiával. Elnémul örökre.
Csak átka él — mert úgy rémlik, hogy él!

KREUZA. Hogy megváltoztál egy pár év alatt!
Mily zord vagy most; és mily szelíd valál!
Én megmaradtam még a réginek,
Mit akkortájt szerettem és kívántam,
Nem szüntem meg kívánni és szeretni.
Most is rémít, mit akkor meggyűlöltem . . .
De, úgy látom, te már nem . . .

JÁZON. Eltaláltad.
A balszerencse legnagyobb csapása,
Hogy benne ritkán tartjuk meg magunk.
Itt engednünk kell, ott meg félreállnunk,
Másutt tovább megyünk, mint kellene,
Minduntalan eltérünk egy kevéssé
Az igazságtól, és a vége az, hogy
A pálya végén másik ember áll,
Nem az, ki indult pályát kezdeni.

S annál, hogy többé senki sem becsül,
Csak egy mi jobban fáj, az, hogy: magunk sem.
Én megvetésre méltót mit se tettem,
De sokra vágytam, törtem, a mi rossz,
És elnéztem, mit mások elkövettek.
Máskor, nem tudva, hogy rosszat teszek,
Meg nem gondolva, hogy: mi lesz belőle,
Hibát hibára halmoztam fel és
Most itt állok a bajban és nyomorban,
S nem mondhatom, hogy: nem vagyok oka.
Oh, Ifjúság, mért mulsz el oly hamar?!
Boldog merengés, édes önfeledtség
Csodás kora, midőn a pillanat
Bölcsője és a sírja vágyainknak!
Hogy úsztam a nagy tettek és kalandok
Árjában, izmos és fáradhatatlan
Karommal szelve a hullámokat!
De lassudan eljön a férfikor:
Az ábránd eltűnt, meztelen való
Csúszik be hozzánk, s gondot, bajt tenyészt.
És a jelen már nem gyümölcsfa, melynek
Árnyában édes elpihenni, nem; de
Érinthetetlen mag, melyet elásnak,
Hogy a Jövő sarjadzzék majd belőle.
Mibe fogózol? Hol találsz nyugalmat?
Mi lesz belőled? Nődből? Gyermekedből?
E kérdés száll meg, és emészt, emészt . . .

(Leül.)

KREUZA. Miért töprengesz? Gondoskodnak, ime,
Úgy rólad, mint a hozzád tartozókról.

JÁZON. Hogy gondoskodnak rólam?! Oh, igen,
Mint a koldusról, a kinek a jámbor
Odaadja a maradék-ételét.
De hát nem a tesszáliai Jázon
Vagyok, hogy rólam gondoskodni kell?
Hogy másnak asztalához kell leülnöm?
Hogy idegen kéz jótevő kegyét
Kell koldulnom, a véreimmel együtt?

Királyi vérből származom, s a hír
Kevés nálam különbet emleget
És mégis —
(Feláll.)
Keresztül jöttem a vásár terén
S a város széles, népes utain —
Mikor hozzátok búcsut venni jöttem,
Az argonauta-háború előtt,
Az utczák telve voltak a tömeggel:
Kocsik, lovak, nagy összevisszaságban
Tolongtak egy a más után. Közöttük
Nyüzsgött a nép, zajongva a helyért.
A háztetőket és a tornyokat
A nézők serege sűrűn lepte el.
A lég zengett a czimbalom szavától
S a messze hangzó üdvözlő zsivajtól.
A hősök elszánt utazó-csapatja,
A melyben minden második király volt,
Átalvonult a zajgó néprajon,
Fényes pánczélban, csillogó ruhában,
Követve híven választott vezérét.
És e vezér, kit a vitéz-sereg
Mint oszlopát, mint gyámolát tekintett,
Kit örömlárma kísért utain:
Én voltam. — Most, hogy végig jöttem ismét
Felejthetetlen, régi utamon,
Egy szó, egy pillantás nem üdvözölt.
S a hogy megálltam, szerteszét tekintve,
Akadt, ki megszólt, mert hát rossz szokás
Az útközépre állni s mást zavarni.

KREUZA. Akarnod kell csak, s az lész, a mi voltál.

JÁZON. Nekem már végem. Mert nincs arra mód
Hogy újra kezdjem éltemet.

KREUZA. De van.

JÁZON. Egy volna, ámde honnan szerzed azt meg?
Tégy hát csodát, és öld meg multamat,
Tedd, — hogy nem hagytam el az ősi hont,
Hogy itt maradtam mindig nálatok,

Tedd, — hogy nem láttam Kolhisznak ködét,
És azt a nőt, ki most a hitvesem.
Tedd, hogy megtérjen átkozott honába,
És elvigye még emlékét is annak,
Hogy itt volt, — s akkor az leszek, mi voltam,
Ember, minő a többi, s nem vadállat.

KREUZA. Imádkozzál az ég lakóihoz
Nyugodt, lemondó, egyszerű szívért.

JÁZON. Oh, hogyha adhatnál erényeidből!

KREUZA. Az istenektől kérj — nem kérsz hiába.

JÁZON. Gondolsz-e néha régi napjainkra?

KREUZA. Oh, sokszor! S mindig, mindig szivesen.

JÁZON. Egy volt a lelkünk, egy volt a szívünk.

KREUZA. Én rajta voltam, hogy kissé szelidülj,
Te meg biztattál, hogy legyek merészebb.
Emlékszel, egyszer a fejemre tettem
Sisakodat?

JÁZON. Oh, hogy emlékszem-e?!
Nagyon nagy volt, s te kissé meghajolva
Tartottad aranyos hajad felett.
Mily szép idő is volt az, oh Kreuza!

KREUZA. Atyám örvendett rajta, és enyelgve
Arádnak mondott engemet.

JÁZON. Nem úgy történt, a mint akkor reméltük.

KREUZA. Sok minden üt ki másként, mint a hogy
Előre véltük. Lám, ez is. Sebaj —
Azért barátságunk nem változott.

(Medea visszajön.)

MEDEA. Utánuk néztem. Nincsen semmi baj.

JÁZON. Jó.

(Kreuzához.)

Hogy visszajöttem, át meg át bolyongtam
A tájat, melyen egykor kóboroltunk.
Egy-egy emlék köt mindenik rögéhez.
S a mint a tikkadt forrás vizében,
Akként merültem gyermekéveimnek
Üdítő, édes emlékébe. Aztán
Keresztül mentem a vásár terén,

A hol versenyt kocsiztam és a hol
Ökölre mérköztem meg társaimmal,
A míg te engem féltve és szorongva,
Meg-megriadva nézted küzködésünk.
Bementem a templomba is, hol egykor
Együtt térdeltünk, elfelejtve mindent,
S forró imában küldtük a magasba
Gyermek-szivünket, két gyermek-kebel
Egyetlen-egygyé vált gyöngéd szivét.

KREUZA. Oly jól emlékszel mindezekre most is?

JÁZON. Megenyhülök, ha rája gondolok.

MEDEA *(csöndesen közeledik s fölveszi a félretett lantot)*
Jázon, tanultam egy dalt —

JÁZON. S a torony!
Emlékszel még az ó-toronyra, ott,
A tengerparton? Én emlékszem:
Mikor hajóra szálltam, e toronyból
Intettél végső búcsut, sírdogálva.
Akkor nem láttam drága könnyeid:
A nagyravágyás majdnem elvakított.
A szél elkapta lenge fátyolod,
És a tengernek dobta martalékul . . .
Beléugortam érte a habokba
És magammal vittem.

KREUZA. Megvan még e fátyol?

JÁZON. Hisz oly sok év tünt már azóta el!
Ez az idő megfosztott mindenemtől,
A fátyoltól is. Elrabolta tőlem
A zivatar . . .

MEDEA. Jázon, tanultam egy dalt . . .

JÁZON. S a szél elhozta hozzám hangodat:
«Élj boldogul!»

MEDEA. Jázon, tanultam egy dalt . . .

KREUZA. Hallgasd meg, Jázon. Egy kedves danádat,
Melyet régente gyakran énekeltél,
Szeretné eldalolni néked.

JÁZON. Hol vagyok?
Gúnyt űz velem e régi megszokás, mely

Még ifjúságomból maradt reám, hogy
El-elmerengek, s léhaságokat
Beszélek össze-vissza céltalan,
Olyanról, a mi elmult mindörökre,
Meg a mi nem volt és nem lesz soha.
Míg ifju voltam, a jövőben éltem,
Hogy férfi lettem, már a multban élek:
Csak a jelennek élni nem tudok.
És most is, im', azt álmodtam magamról,
Hogy tettre vágyó, büszke hős vagyok,
Hogy kedves és imádott hitvesem van,
Hogy mindenem van, a mit csak kívánok,
Hogy gyermekimnek van fekvő helyök! —
Hát mit kívánsz?

KREUZA. Szeretne eldalolni
Egy éneket, mely kedves volt neked.

JÁZON. Te! . . . Énekelni! . . .

MEDEA. Már a hogy tudok.

JÁZON. S ifjúkoromnak e kicsiny dalával
Megszerzed újra ifjúságomat?
Hagyd el! Csak összetartunk úgy a hogy,
Mert sorsunkon nem változtathatunk.
De hagyd az ilyes dőreségeket.

KREUZA. Engedd dalolni! — küzködött, a míg
Tanulta.

JÁZON. Hát dalold.

KREUZA. A második
Húron kezd, hisz tudod . . .

MEDEA *(fájdalmasan simítja meg a homlokát).*
Már elfeledtem.

JÁZON. Nos, látod; tudtam, hogy nem vitte sokra,
Az ő kezébe más játék való . . .
Dalával sárkányt s kígyót altatott . . .
Másképp hangzott az, mint a tiszta dal,
Mit szűzi ajkad ellehelt előtte . . .

KREUZA *(súgva).*
Ég lakói, istenek!
Nagyhatalmú istenek!

MEDEA. Ég lakói, istenek!
Itélő, sujtó, büntető, kegyetlen,
Igazságosztó istenek!

(Elejti a lantot s kezeivel betakarja szemeit.)

KREUZA. Sír. Hogy lehetsz már hozzá oly kegyetlen!
JÁZON *(visszatartja Kreuzát).*
Hagyd el . . . Nem értesz minket, gyermekem.
Egy isten-kéz az, a mi bántja, tépi . . .
Ne szólj belé az ég itéletébe!
Ha láttad volna, a sárkányüregben,
A mint viaskodott a szörnyeteggel, —
Ha láttad volna, mint küzdtek lihegve,
Kiöltve mérges nyelvöket, hogyan
Lövelte a halált szemök tüze —
Meg nem hatnának gyáva könnyei!
De énekelj te! vedd elő a lantot
És űzd el innen a kísértetet,
Mely üldöz, kínoz s folyton fojtogat.
Te megtehet'd. Amaz nem.
KREUZA. Szívesen.

(Fel akarja venni a lantot.)

MEDEA *(megragadva keze csuklóját, visszatartja).*
Megállj.

(A másik kezével felveszi a lantot.)

KREUZA. Annál jobb. Hát dalold magad.
MEDEA. Nem!
JÁZON. Add hát a lantot.
MEDEA. Nem!
JÁZON. Nekem se?
MEDEA. Nem!
JÁZON *(odamegy és a lant után nyul).*
De elveszem.
MEDEA *(nem mozdul helyéről, visszahúzva a lantot).*
Hiába!
JÁZON *(meg akarja ragadni Medeának azt a kezét,*
Add! *melyben a lantot tartja).*

MEDEA *(összeszorítja a lantot, mely recsegve, zörögve törik szét).*
Nesze! Eltört.
(Kreuza elé dobja a széttört lantot.)
Eltört a szép lant!
KREUZA *(rémülten hökken vissza).*
Vége, vége!
MEDEA *(gyorsan körültekint).*
Kinek van vége? — Én még élek! — élek!
(Kiegyenesedik s mereven tekint maga elé.)
(Kívülről trombitaszó.)
JÁZON. Mi ez? — Mit állsz itt győzedelmesen?
Megbánod ezt keservesen, Medea!
(Ismét trombitaszó hallik.)
(A király jön.)
JÁZON. Mi hírt jelent e harczi hang?
KIRÁLY. Ne kérdezd,
Boldogtalan!
JÁZON. Hadd halljam.
KIRÁLY. A csapás,
A melytől féltem, elkövetkezett.
Egy híradó áll a kapun kívül:
Téged keres, meg a nődet, Medeát.
Az amfiktüonok küldötte ez.
Azért jött, hogy kimondja sorsodat:
A honvesztést, a számkivetést.
JÁZON. Ez is még rá! . . .
KIRÁLY. Hát egyéb?! . . . — Csend, már közelg.
(A kapuk felnyilnak. Hiradó jön be, mögötte két kürtös, távolabb kíséret.)
HIRADÓ. Az istenek védjék meg házadat!
KIRÁLY *(ünnepélyesen).*
Ki vagy, s mi dolgod e fedél alatt?
HIRADÓ. Az amfiktüonok küldötte és
A szent ítéleteknek hirdetője
Áll itt előtted. A bírói szék,
Mely ősi módra ítél Delphiben,
Azért küldött, hogy átkot mondjak a

Gyilkos rokonra, a ki Péliászt,
Jolkosz királyát, álnokul megölte.
KIRÁLY. Ha vétkest üldözöl: ne itt keresd.
Keresd házában és övéinél.
HIRADÓ. Itt leltem rá, és itt ítélem el.
Átok rád, Jázon! Átok asszonyodra!
Vádollak itt, hogy Péliász királyt
Megöltétek rút, gaz veszekedéssel.
JÁZON. Hazudsz, követ! Hogy Péliász király
Miként veszett el, arról nem tudok.
HIRADÓ. Kérdezd meg «azt» ott, jobban tudja nálad.
JÁZON. Ő tette volna?
HIRADÓ. A királyt varázslat,
Ráolvasás és bűbáj ölte meg.
E mesterséget más nem ismeri:
Medea hozta szörnyű otthonából.
Midőn beteg lett Péliász király
— S e baj már talán vétekből eredt, —
Olyan gyanús volt s olyan csodai, —
E nőhöz mentek a királyi lányok,
Segélyt remélve gyógyító szerétől.
Megegyezett és távozott velök . . .
JÁZON. Nem ment velök, megtiltottam neki.
HIRADÓ. Először. Ámde újra érte jöttek.
S ekkor Medea, tudtodon kívül,
Elment, kikötve, hogy varázsszeréért,
— A mely csodákat mível, úgy igérte, —
Cserébe adják majd a végzetes
Arany gyapjút, a régi bűn jelét.
A lányok hittek csábító szavának
És elvezették a királyi ágyhoz
A melyen Péliász aludt. E nő ott
Rejtelmes szókat suttogott fülébe
A mind mélyebben alvó agg királynak.
Aztán meghagyta, hogy vérét vegyék.
S úgy látszott, mintha a beteg javulna:
Könnyebben légzett, míg erét kötözték,
Medea elment onnan, mint beszélte,

És újra bízva tért a ház aludni.
De ím, egyszerre rémítő kiáltás
Hallatszott a királyi ágy felől.
Oda rohantak — és (iszony beszélni)
A földön lelték a beteg királyt.
A vonaglástól eltorzulva, nyögve.
A köteléke fölszakadt eréről,
Csak úgy patakzott róla a sötét vér.
A házi oltár lábánál feküdt,
A mely fölött előbb a gyapjú csüngött.
S a gyapjú eltűnt.
Van, ki tudja, hogy
Akkor, midőn a vén király halódott,
Medea vitte el; látták nehányan,
A mint az éjben csillogott a gyapjú.

MEDEA *(tompán maga elé).*
Enyém volt. —
Elirtózom, ha arra gondolok,
Mily vad düh fogta el a vén királyt!

HIRADÓ. Hogy e vétkek ne ismétlődjenek,
S a bűntevők mérges lehelletükkel
Ne fertőzzék meg országunk legét,
Kimondom itt a szent ítéletet,
Hogy a Tesszáliából származott
Jázon, Aizon egyes gyermeke,
Osztályos társa vétkes hitvesének,
S a bűnnek rabja, mint e nő maga,
Legyen örökre számkivetve innen.
S magas kötelmem szent jogán kiűzöm
Nejével s minden gyermekével együtt
E földről, melyet istenek tapodtak.
Legyen száműzött és földönfutó.
E földön nincsen nyugovó helye,
Oltárainkon nincsen istene,
Görög hazában nincsen élete.
(A világtájak felé).
Átok Jázonra, átok Medeára!
Medeára és Jázonra átok!

Átok!
Józonra és Medeára!
Ki, mától fogva három éj lejártán,
Lakást ad neki, vagy segélyt,
Halál reá, ha egyes ember
És háború, ha város, vagy király.
Így rendelik az amfiktüonok.
Ezt szent jogomnál fogva hirdetem ki:
Hogy óvakodjék tőle minden ember! —
Óvják meg házad' a nagy istenek.
(Indulni készül.)

JÁZON. Szakadjatok rám, óriás falak
És öljetek meg most, míg a király
El nem végezte a halálomat.

KIRÁLY. Megállj, követ, és hallgasd meg szavam.
(Józonhoz fordul.)
Azt véled, bánom, a mit megfogadtam?
Ha azt hinném, hogy méltán sújt a vád,
Volnál fiam bár, — irgalmatlanul
Szolgáltatnálak át a vádolóknak.
De nem vagy vétkes, — s én megvédelek.
Maradj! Hadd látom, hogy Kreon barátját,
Kiért zálogba adja a szavát,
Ki lesz oly bátor, megtámadni nálam,
Ki lesz oly bátor, megtámadni — vőmet?
Vőmet, küldött, leányom hitvesét!
Mit elvégeztünk régen mult időkben,
Akkor, míg sorsa kedvező vala,
Megtartom most, hogy balszerencse űzi.
(Józonhoz.)
Kreuza nőd lesz, s itt maradsz atyádnál.
Az amfiktüonoknak én velem
Lesz majd szavuk, s én meg fogok felelni!
Ki az, ki Józont még vádolni bátor,
Midőn Kreon már felmentette őt!?
És felmentette úgy, hogy a leányát,
Egyetlen leányát nőül adta hozzá?!
(A hiradóhoz.)

Mondd el azoknak, a kiket uralsz,
S most elbocsátlak, óvjon a nagy ég,
(A hiradó elmegy.)
De «ezt», kit a vadon kihányt magából,
Vesztedre, Jázon, és rémületünkre,
Ki elkövette volt a bűnt, a melyért
Téged vádolnak és üldöznek is,
Kiűzöm innen, e falak közül.
Halál reá, ha holnap itt találják!
Pusztulj atyáim áldott városából,
Hogy meg ne fertőzd mérgező leheddel
A levegőnket.
Ezentúl itt ne lássalak!

MEDEA. Csak engem sujtasz? Őt nem? Mért csak engem?
Hisz esküszöm, hogy ártatlan vagyok!

KIRÁLY. Mióta Jázon összejött veled,
Megszámlálhatatlan, a mit elkövettél.
Eredj házamból, pusztulj városomból!

MEDEA *(Jázonhoz)*.
El kell bujdosnom? Úgy hát jer, kövess.
Legyen közös a bűnhödés, a mint
Közös volt vétkünk.
Emlékszel még, hogy egykor megfogadtuk:
Együtt halunk meg!
Mert egy a testünk, egy a balszerencsénk,
És romlásunk is egy, mint a szívünk!
Halál lehelt ránk, a mikor fogadtad:
Tartsd meg tehát és jer velem.

JÁZON. Ne érints!
Bocsáss el végre, éltem átka te,
Ki elraboltad boldogságomat,
A kit először látva már utáltam,
Bár — én bolond! — még azt reméltem akkor,
Hogy az érzés, mi bennem gerjed, éled:
A szerelem!
Térj vissza a vadonba, mely nevelt,
A véres néphez, melyhez tartozol, de

Előbb add vissza, a mit elraboltál:
Add vissza enmagam, gonosztevő!
MEDEA. Jázont kívánod vissza? — Vedd! —
de mondd,
Ki adja vissza «nékem» enmagam?
Utánad mentem én hazádba, szólj?
Édesgetéssel csábítottalak?
Kináltam néked a szerelmemet?
Rimánkodtam, hogy hagyd el hazádat?
Átadtalak a gúnynak, megvetésnek?
Izgattalak, hogy bűnöket kövess el?
Gonosztevőnek mondasz? *(Fájdalmasan.)*
Az vagyok!
De hát «kiért» s «hogy'» tettem a gonoszt?
Hadd essenek nekem bősz gyűlölettel
Ezek mind; rajta, üzzenek tova,
Vagy öljenek meg, jól teszik.
Mert én borzasztó, szörnyű lény vagyok,
Örvénye, réme enmagamnak is.
Átkozzon el hát az egész világ, jó . . .
Mindenki bánthat, épen csak «Te nem!»
Mert azt te tetted, hogy ilyen vagyok!
S te vagy szerzője minden borzalomnak . . .
Tudod még azt, hogy térded átkarolva
Könnyekben úszva esdekeltem akkor,
Midőn kívántad, hogy raboljam el
A véráztatta gyapjút?! Esküdöztem,
Hogy százszor inkább a halált . . . te meg
Gúnyolva kínom', vergődésemet,
Csak azt felelted: «Hozd el.» — Úgy-e úgy volt?
Hát azt tudod még (vagy már elfeledted?)
Mikor bátyám, az egyik áldozat,
Félholtra válva a gyilkos csapástól,
Melyet, Jázon, te sújtottál reá,
Kitépte bágyadt testét karjaimból
És a habokban lelte a halált?! . . .
Tudod? — Jöjj hát idébb. — Ne bújj előlem!
Ne rejtőzzél a többiek mögé.

JÁZON *(előbbre lép).*
Gyűlöllek — óh, de nem félek te tőled!
MEDEA. Jer hát hozzám egész közel.
(Halkabb hangon.)
Tudod, mikor . . . — ne nézz oly megvetőn!
Bátyád halódott, és leányai,
Kiket segélytelen küldöttem el,
— Mert úgy rendelted — sírva mentek el,
Szobámba jöttél s így néztél a szemembe —
Mint hogy ha oly szándékot rejtegetnél,
A mely keblemben párját kémleli, —
Emlékszel még, hogy azt mondtad nekem:
«Ha hozzám jönne e rimánkodó nép,
Adnék nekik oly enyhítő italt,
Melytől örökre meggyógyulna apjok,
És meggyógyulnék én is, esküszöm!»
Emlékszel még? Mersz a szemembe nézni?
JÁZON. Irtózatos te, mit őrjöngsz itt?
Mit állítod való gyanánt előmbe
Rút álmaim sötét árnyékait?!
Mit küzködöl, hogy Én-emet
Magad lényének tükrében mutasd meg?!
Miért erőlködöl, hogy ellenem
Idézd tulajdon gondolataim?!
Én nem tudok gonosz üzelmeidről;
Kezdettől fogva csak gyűlöltelek,
Átkozva mindig a rémes napot,
Midőn balsorsom szembe vitt veled.
Csak részvét volt, mi arra késztetett,
Hogy irgalmatlan el ne űzzelek.
De most örökre eltaszítalak,
S átkot mondok rád, mint a többiek.
MEDEA. Nem úgy, nem úgy, én hitvesem . . .
JÁZON. Eredj.
MEDEA. Hisz megfogadtad, a midőn atyám
Elátkozott, hogy el nem hagysz soha . . .
Tartsd meg szavad.

JÁZON. Magad játszottad el.
Ám teljesüljön holt atyádnak átka!
MEDEA. Jer, éltem társa, jer szerelmesem,
Kit mindeneknél jobban gyűlölök!
JÁZON. Pusztulj előlem!
MEDEA. Oh jer karjaimba!
Hisz úgy akartad!
JÁZON.... Hagyj el, mert megöllek!
(Kardjához nyúl.)
Eredj odább, ha kedves életed!
MEDEA *(mind közelebb megy.)*
Ölj meg, ha nem félsz... itt vagyok...
KREUZA *(Jázonhoz).*
Megállj!
Hadd menjen innen békén. Meg ne érintsd!
MEDEA. Itt vagy te is, te kis fehér kígyó?!
Miért sziszegsz, hisz meg van már, a mit
Óhajtottál, a megkívánt hitestárs!
Ez az tehát, a mért úgy hizelegtél?!
A mért körülfontál édes beszéddel?!
Óh, hogy ha egy tőr volna a kezemben,
Megemlegetnél, és e bölcs király is!
Ezért daloltál olyan kedvesen?
Ezért beczéztél és adtál ruhát?
(Letépi a felső öltönyét.)
El, el veled, te átkozott ajándék! *(Jázonhoz.)*
Nézd, mint a hogy ez öltönyt szétszakítom,
Felét megtartva sebzett szívemen,
És lábaidhoz dobva rongyait,
Úgy tépem össze a szövetkezésünk',
Szerelmünket, melynek következésit
Eléd hajítom, óh gonosztevő,
Ki káromlod fájdalmamat!
Adjátok vissza gyermekeimet,
Megyek.
KIRÁLY. Mi téged illet, elmehetsz, de
A gyermekek nem. Ők itten maradnak.
MEDEA. S nem anyjoknál?

KIRÁLY. Nem a gonosztevőnél.
MEDEA *(Jázonhoz).*
Te is kívánod?
JÁZON. Én is.
MEDEA. Úgy tehát — *(az ajtó felé.)*
Hallgassatok rám, édes gyermekim!
KIRÁLY. Hej, vissza onnan!
MEDEA. Így távozzam el?
Magamban? Jól van. Már megyek. Hanem
Azt mondom nektek: még nem alkonyul,
S a gyermekek többé nem lesznek itt!
És most elég. De te szemforgató,
Alakos lány, ki színlett tisztaságod
Magaslatáról engem úgy lenézel,
Mondom neked, hogy lesz még oly idő,
Mikor majd tördeled fehér kezed,
S Medea sorsát megirigyeled.
JÁZON. Merészkedel?! . . .
KIRÁLY. Vigyétek!
MEDEA. Elmegyek.
De visszatérek, s elviszem magammal
Mi az enyém. Nektek meg elhozom,
A mi megillet.
KIRÁLY. Mért tűrném tovább,
Hogy a szemünkbe vágja bősz dühét!?
Ha a parancsom néki oly kevés —
(Int az őröknek.)
Tanítsátok meg, mit kell tennie!
MEDEA. Odább innen! Hozzám ne érjetek!
Emlékezzél e napra, óh király!
Hidd el nekem, nem volt rosszabb napod!
Helyet! Megyek. És a bosszú velem! *(El.)*
KIRÁLY. Nyomon kísér a büntetésed is!
(Kreuzához.)
Ne félj, megvédünk. Nincs mitől remegned.
KREUZA. Azon tűnődöm, vajjon jól teszünk-e?
Mert hogy ha jól, ki volna ellenünk?
(A függöny legördül.)

HARMADIK FELVONÁS.

(Kreon várának előtornácza és udvara. A háttérben a király lakásához vezető bejárat; jobbra, az oldalfalaknál oszlopsoros folyosó, melyen keresztül Medea tartózkodási helyére lehet jutni.)

(Medea a szín elején, Gora hátrább a király egyik cselédével beszél.)

GORA. Mondd a királynak, hogy cselédeket
Medea meg se hallgat.
Hogy ha mégis kíván egyet-mást, jöjjön el maga.
Talán jobban jár nálad. Elmehetsz.
(A cseléd elmegy.)
GORA *(előbbre lép)*.
Azt gondolják, hogy meglágyítanak.
Hogy tűrtőztetve bosszúvágyadat
Elméssz hozzájok. Oh, a balgatag nép!
Vagy tán elméssz, mondd? Néha elhiszem,
Mert hisz te nem vagy már Medea, Kolhisz
Királyi sarja, bölcs anyád leánya,
Máskép hogy tűrtél volna ily sokáig!
Hogy tűrtél volna mostanig!
MEDEA. Halljátok ezt, nagy istenek? Sokáig!
Hogy tűrtem, és sokáig, mostanig!
GORA. Én voltam, a ki ösztökéltelek,
Hogy állj odább, a míg te elvakulva,
Hálóba esve, itt maradni vágytál,
Mikor még nem sújtott le a csapás,
A melytől féltem, s melytől óvtalak.
Hanem most már azt mondom: itt maradj!

Kolhisz leányán nem fognak nevetni,
Nem gúnyolódnak a királyi véren;
És vagy kiadják a kicsinyeket,
A már lehullott agg királyi tölgy
Apró hajtásait,
Vagy elpusztulnak ízről-ízre mind.
Mondd, megtaláltad eszközöd?
Vagy mit határoztál, beszélj.

MEDEA. Először is a gyermekeimet
Akarom visszakapni karmaikból
És aztán jöjjön, a mi jő.

GORA. Tehát
Elmész valóban?

MEDEA. Azt még nem tudom.

GORA. Nevetni fognak rajtad.

MEDEA. Nem hiszem.

GORA. Mik a szándékaid?

MEDEA. Azon vagyok, hogy
Ne gondolkozzam, s terveket ne szőjjek.
E csönd örvényén süljön majd az éj.

GORA. S ha menekülnél, mondd, hová akarsz? . . .

MEDEA *(fájdalmasan)*.
Hová? hová?

GORA. Itt nincs számunkra hely.
E nép gyűlöl s meg tudna ölni téged.

MEDEA. Megölni? Engem? «Én» ölöm meg őket!

GORA. Otthon, Kolhiszban is csak a veszély vár.

MEDEA. Óh Kolhisz! Kolhisz! Édes otthonom!

GORA. Hisz jól tudod, hozzád jutott a híre:
Atyád meghalt kevés vártatva rá,
Hogy a hazádból messze elbolyongtál,
És hogy testvéred rútúl elveszett.
Meghalt? Úgy rémlik, máskép szólt a hír.
Azt mondta, hogy az elhagyott atya
A fájdalomnak adva át magát
Maga kereste a halált.

MEDEA. Te is gyötörsz, mint ellenségeim.
Közéjük általl?

MAGY. NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

GORA. Látod, óvtalak.
Megjósoltam, hogy ez lesz a sorod.
«Kerüld a jött-ment népet, — kértelek, —
Kerüld legfőkép a vezéröket,
A sima nyelvű, kétszínű gonoszt.»
MEDEA. «A sima nyelvű, kétszínű gonoszt!»
Így mondtad akkor?
GORA. Így.
MEDEA. S nem hittem el?
GORA. Nem hitted el. Háló leselkedett rád:
Nem láttad, míg az ár felé sodort —
S a háló most fölötted összecsap.
MEDEA. «A simanyelvű, kétszínű!» Ha így
Nevezted volna — úgy ráismerek.
De ellenségnek mondtad, szörnyetegnek.
Gyűlöletesnek és utálatosnak,
Pedig szép volt és megnyerő beszédű . . .
S én nem gyűlöltem . . .
GORA. Még ma is tudod
Szeretni?
MEDEA. Én? Őt? Most már gyűlölöm.
Irtózom tőle, mint a csalfaságtól,
Mint a vétektől és az árulástól,
Irtózom tőle, mint magam-magamtól.
GORA. Úgy mérd reá a méltó büntetést.
Boszúld meg Kolhiszt és — testvéredet, —
Atyádat — és megsértett isteninket,
Boszúld meg a ránk szórt gyalázatot,
Boszúlj meg engem, boszúld meg magad.
MEDEA. Először vissza kell tőlük ragadnom
Elrablott két kis árva gyermekem.
A többit fedje még az éj.
Mit gondolsz? — Hogy ha nászát üli majd,
S templomba indul a gyűlölt leánnyal
Egyszerre csak a háztetőről —
Útjokba hull egy női holttetem . . .
Szétzúzva, törve, rémesen —

GORA. Dicső
Boszú!
MEDEA. Vagy hogy ha nászuk éjjelén
Alvó termükbe térve, a küszöbnél
Lelnének holtan, vérbe-fagyva és
Átalkarolva két kicsiny halottat . . .
GORA. Boszúd csak téged sújt, nem őket.
MEDEA. Azt
Óhajtnám, bár még kissé szeretne
Hogy a halálom fájna neki . . . Oh!
Akkor örömmel ölném meg magam.
Hátha megölném azt a szende lányt,
A mézes ajkút, a szemforgatót! . . .
GORA. Nyomon vagy már . . .
MEDEA. Csitt! Pusztulj tőlem el
Rém-gondolat! Térj vissza a sötétbe,
Honnan titokban és remegve, félve
Kúsztál elő.
(Beburkolózik.)
GORA. Az argonauták, a kik véle mentek
Aljas merényük' végrehajtani,
Megérezték már majd mindannyian
Az égieknek büntető kezét.
Gyalázat érte őket és halál.
A büntetés csak Jázont várja még,
De nem sokáig várja. Végtelen
Vigasztalásom, hogy nem mulik el
Egyetlen nap sem annak hire nélkül,
Hogy újra vége egy kevély görögnek,
Ki Kolhiszban járt a rabló csapattal.
Az egyik Hülász a tengerbe fult,
Thrák asszonyok ölték meg Orfeüszt,
Tézéüsz és Pirithoüsz leszálltak
Hádész sötét lakába elrabolni
Az árnyak istenének asszonyát;
A tündöklő, sugárzó Perzefónét;
De a merénylet szörnyű véget ért:
Hádész elfogta a két vakmerőt,

S azóta mind a ketten lánczba verve
Gyötrődnek a végtelen éjszakában.

MEDEA *(hirtelen leleplezi arczát).*
A mért egy asszonyt elrabolni vágytak?
Hisz Ő is úgy tett! — És még többet is!

GORA. Heraklesznek, ki cserben hagyta volt
A hitvesét — egy új szerelmesért —
Az elhagyott nő mérgezett ruhát
Adott, a melyet ő gyanútlanul
Öltött magára. S ekkor hirtelen
Gyötrődés és kín fogta el Herakleszt,
Hanyatt bukott, eszméletét veszítve,
Gyilkos ruhája meggyuladt testén,
S az Oita erdős vad vidéke látta,
A mint a lángok közt veszett Heraklesz.

MEDEA. És mondd, ki szőtte a gyilkos ruhát?
Maga az asszony?

GORA. Ő maga.

MEDEA. A hitves!

GORA. Meléagert is asszony ölte meg.
A kaledónok legbátrabb fiát,
A vadkan-irtó, rettentő vadászt.
Hatalmas, durva lényét Althea,
Tulajdon anyja tette semmivé.
Az anyja ölte meg, érted, Medea?

MEDEA. Miért? Elhagyta férje?

GORA. Nem.
Hanem mert bátyját meggyilkolta volt
Meléager.

MEDEA. A férje?

GORA. Nem, fia!

MEDEA. És aztán, hogy tulajdon gyermekét
Megölte, ő is elveszett?

GORA. Dehogy!
Még most is él.

MEDEA. Ne mondd! A gyermekét,
A vérét ölte meg s nem halt meg érte!
Irtóztató!

Egy már világos én előttem is:
Megtorlás nélkül türni nem fogom,
Mit elkövetnek ellenem. De hogy
«Mi» fog történni, azt még nem tudom,
Nem is akarnám tudni! Bármi volna,
Jázon rászolgált minden büntetésre;
De hát az ember gyönge, engedékeny,
S ha megbántottak a szeretteink,
Örömmel s könnyen engedünk időt
A megbánásra.

GORA. Tán azt képzeled:
Meg fogja bánni? Kérdezd meg magától,
Megbánta-e, mert, im, felénk siet.

MEDEA. És véle ellenségem, a király,
Ki Jázont mind e rosszra csábította.
Mivel haragja ellen úgy sem
Tehetnék semmit, elkerülöm őket.

(Indul.)

De hogy ha Jázon tán velem beszélni
Kívánna: mondd, hogy várom a szobámban,
Míg azzal együtt van, ki úgy gyűlöl,
Nekem nincs hozzá egyetlen szavam sem.
De jönnek.

(Bemegy a házba.)

GORA. Elment. Majd beszélek én.
Hadd álljak szembe egyszer én is azzal,
Ki elrontotta ezt a gyermeket,
Ki okozója minden bánatunknak,
Ki úgy intézte sorsunk, hogy nekem most
Idegen földre hajtva a fejem,
El kell titkolnom bú-sajtolta, forró
Könyüimet, mert hogy ha sírva látna
Ez a szemét nép — hát nevetne rajtam!

(A király és Jázon jönnek.)

KIRÁLY. Miért szökik meg tőlünk asszonyod?
E bujkálással nem segít magán.

GORA. Azt képzeled, hogy megszökött előled?
Kitért utadból, mert utál, gyűlöl,

KIRÁLY. Keresd elő.
GORA. Nem jön.
KIRÁLY. Parancsolom.
GORA. Eredj magad és mondd meg ezt neki,
Ha oly merész vagy.
KIRÁLY. Hol vagyok?
Vagy más talán Korinth királya,
Hogy ez az asszony így daczol velem?
Minő az úrnő, olyan a cselédje,
És mind a ketten példa-képei
A sötét földnek, a mely szülte őket.
Még egyszer mondom: hívd elő.
GORA *(Jázonra mutat)*. «Ez» az,
Kivel Medea szólni fog. Ha mer,
Menjen be hozzá.
KIRÁLY. Vakmerő teremtés,
A kit, mióta látlak, gyűlölök, — menj
És, hozd elő, ki hozzád úgy hasonlít.
GORA. Bár volna úgy, a mint beszélsz.
Bár volna én hozzám hasonló,
Tudom, hogy akkor nem mernétek őt
Így bántalmazni. Ámde várjatok,
Még más lesz ő is, és jaj nektek akkor!
JÁZON. Keresd elő.
GORA. Eredj magad.
JÁZON. Nem én.
Te méssz el érte és kihívod, érted?
GORA. Jó. Hát megyek, csakhogy ne lássalak,
De azt előre mondom: nem jön el,
Mert sokkal inkább érzi önbecsét,
Meg a bántalmat, hogy sem eljöhetne. *(El.)*
KIRÁLY. Még egy napig sem tűröm őt Korinthban.
Rosszat forralhat: mert mit «ez» beszél,
Sejtelmet adhat arról, mit kohol
Medea? Úgy is mindenkép veszélyes
Ez a szomszédság. Azt pedig remélem,
Hogy más kétségeid már nincsenek.
JÁZON. Tégy úgy, király, a mint bírói tiszted

Kívánja. Látom, nálam nem maradhat,
S e büntetés nem is sújtó reá,
Mert engem, jóllehet bűnöm csekélyebb,
Keményebb sors ér, mint őt érte most.
Ő visszamegy honába, a vadonba,
S mint egy igától elvadult csikó,
Megfékezetlen járja a szabadját:
Míg én itt meghúzódom jámborul,
Viselve, tűrve gúnyt és megvetést,
Kérődzve magamban a régi időn.

KIRÁLY. Hidd el, hogy újra felküzdöd magad,
A mint az íjj is mindjárt lendülettel
Röpíti czélhoz a nyilát, mihelyt
Nincs ott a kéz, mely ránehézkedett:
Erőd gyorsan fog mind előbbre vinni,
Mihelyt Medea nem bénítja többé.

JÁZON. Semmit sem érzek én magamban, a mi
Ilyen reménynek volna záloga.
Az én nevem már elveszett király,
Árnyéka lettem enmagamnak is.

KIRÁLY. Az emberek, fiam, méltányosabbak:
Az érett férfi ballépése vétek,
Az ifjúé csak megbocsátható baj,
Mit helyre hozhat és jóvá tehet.
A mit Kolhiszban még ifjonti fejjel
Könnyelműn tettél, el fogják feledni.
S most rajtad áll, hogy megmutasd: azóta
Már férfi lettél.

JÁZON. Boldoggá tenne, hogy ha elhihetném.

KIRÁLY. Mihelyt Medea innen távozott,
Meglátod, úgy lesz, mint előbb beszéltem.
Az amfiktüon-szék előtt magam
Állok ki érted, és meggyőzöm őket,
Hogy mindazokban, m'knek vádja sújt,
Te bűntelen vagy, és Medea az,
Ki elkövette a rémségeket,
A melyekért te szenvedsz üldözést.
Leoldják rólad a kiátkozás

Keserves nyűgét, és ha nem:
Feltámadsz újra régi, ép erődben,
Kibontod és magasra lengeted
A zászlót, melyet messzi tartományból
Hoztál magaddal, és mögötted
A megtisztult, a feltámadt mögött,
Felkel hazánknak minden jó vitéze,
S melléd, a gyapjú győztes hőse mellé,
Csak úgy özönlik a sok ifju harczos.
Nálad van még?

JÁZON. A gyapjut érted?

KIRÁLY. Azt.

JÁZON. Nincs nálam.

KIRÁLY. És pedig Medea
Magával vitte Péliász lakából.

JÁZON. Úgy most is nála van.

KIRÁLY. Vedd vissza tőle.
Akármikép, de kell, hogy visszaadja,
Mert az jövő nagyságod záloga.
S nagynak kell lenned, nagynak és erősnek,
Legjobb barátom egyetlen fia!
Kreon királynak van hatalma s földje:
Örömmel adja át felét vejének.

JÁZON. Még vissza kell majd adniok atyáim
Örökségét is, melyet jogtalan
Magánál tartott Péliász fia.
Ha visszaszerzem, a mi engem illet
Nem lesz szegény, kivel szövetkezel.

KIRÁLY. De ime jő, ki nem hagy megnyugodnunk,—
Hanem azonnal végezünk vele.

(Medea Gorával kijön a házból.)

MEDEA. Mit kívánsz tőlem?

KIRÁLY. A cselédemet
Pár durva szóval küldted vissza hozzám
És azt üzented, hogy magam tudassam,
Mi a teendőd, mit parancsolok.

MEDEA. No rajta, mondd.

KIRÁLY. Nem mondok semmi újat;

Csak ismétlem, hogy itten nincs helyed,
S hozzá teszem, hogy «még ma» állj tovább.
MEDEA. S ugyan mért még ma?
KIRÁLY. Mert daczos beszéded,
Fenyegetésid lányom ellenében,
— A rám mondottat csak megvetni tudnám —
Vadságod, melyet az imént mutattál,
Gyanúval tölt el s aggódásba ejt.
Ezért kell még ma távoznod Korinthból.
MEDEA. Add vissza a két gyermekemet, s talán
Majd megteszem.
KIRÁLY. Oh, megteszed bizonynyal!
A gyermekek azonban itt maradnak.
MEDEA. Nem adod vissza gyermekeimet? —
De hát miért is állok szóba veled?
Hagyj szólnom azzal ott, a hitvesemmel.
KIRÁLY *(Jázonhoz)*. Ne tedd.
MEDEA. . . . De kérlek!
JÁZON . . . Jól van hát, legyen.
Lásd, hogy nem félek szembe állni véled.
Engedd, királyom, hadd szóljak vele.
KIRÁLY. Nem szívesen, kelletlenül teszem.
Vigyázz magadra, mert e nő ravasz.
(Elmegy.)
MEDEA. Elment, már senki sem zavar. Nem áll
A férj és nő között egy harmadik.
Beszélhetünk, a mint szívünk sugallja.
Mondd el tehát, mit gondolsz?
JÁZON. Már tudod.
MEDEA. Azt nem tudom, mit gondolsz, azt tudom
Hogy mit kívánsz. [csak,
JÁZON. Elég ez is, mivel
Eldönti sorsod!
MEDEA. El kell mennem, úgy-e?
JÁZON. Igen.
MEDEA. És még ma?
JÁZON. Még ma.
MEDEA. Ily nyugodtan

Mered mindezt szemembe mondani?
El sem pirulsz? Nem sül ki a szemed?
JÁZON. Ha mást beszélnék, akkor kellene
Pirulnom.
MEDEA. Jól van. Minden más előtt
Beszélj tovább is így és — mentsd magad.
De én előttem — hagyd a színlelést!
JÁZON. Azt képzeled: színeskedem, midőn
Megborzadok a szörnyűségeidtől?
Elátkozott im az egész világ,
Elátkozott az ég ítélete,
S én általaladlak ez ítéletüknek,
Mert esküszöm, nagyon megérdemelted.
MEDEA. Ki e hibátlan, a kivel beszélek?
Nem Jázon ez? S ő volna ily szelíd?
Te jámbor férfi, mondd csak, nem te vagy
Az a merész, ki Kolhiszig hatolt,
S ott vérbe' gázolt a király-leányért?
Te jámbor férfi, nem te vagy, ki bátyám'
Megölte és ki a halálba űzte
Atyámat? Nem te vagy, ki eltaszítja
Megtévelyített, rablott hitvesét?
Te jámbor! Oh, te átkozott gonosz!
JÁZON. Nincs mért hallgatnom a szidalmaid'!
Tudod, hogy mit kell tenned — boldogul élj.
MEDEA. Még nem tudom, és addig nem megyek,
A míg ez egyet bizton nem tudom.
Maradj. Igérem, oly nyugodt leszek,
Akár te. Engem számkiűznek, értem.
De mért nem űznek téged is velem?
A küldött téged is kiátkozott.
JÁZON. Ki fog derülni, hogy hazug a vád:
Bátyám vesztében ártatlan vagyok,
S mihelyt eloszlott rólam a gyanú,
Az átkot is fel fogják oldani.
MEDEA. S aztán nyugodtan, vígan élsz tovább?
JÁZON. Magányba', csöndbe' éldegélek, a mint
Boldogtalanhoz illik.

MEDEA. S én mivé
Leszek?
JÁZON. Viselned kell a sorsodat,
Melyet magad kovácsoltál magadnak.
MEDEA. Épp úgy szólsz, mintha tiszta volna szived.
JÁZON. Valóban az.
MEDEA. Hát a parancsolat,
Hogy Péliászt veszítsem el?
JÁZON. Én nem vettem részt a gyilkos merényben.
MEDEA. Nem környékeztél, hogy megöljem őt!?
JÁZON. Felháborodva, indulat-rohamban
Sokat kiejtünk, a mit nem teszünk meg,
Mikor lecsillapodva gondolunk rá.
MEDEA. És mégis, egykor vádoltad magad
E gondolat miatt, emlékszel-e?
De megtaláltad végre azt, ki a
Bűn súlyát hordja majd helyetted is.
JÁZON. Azt, aki gondolatban téved el,
Nem éri itt a földön büntetés,
Azt büntetik, ki tettel vétkezik.
MEDEA *(hirtelen)*.
De én nem tettem!
JÁZON. Hát ki tette volna?
MEDEA. Én nem! Hallgass meg férjem és ítélj.
Midőn átléptem a bejáratot,
A mely mögött a gyapjú rejtezett,
Ágyán találtam a beteg királyt.
Egyszerre — szörnyű jajgatása hallik,
Megfordulok, s azt látom, hogy lefordul
Fekvő helyéről, görcstől rángatózva,
Vonaglások közt, kínosan üvöltve, —
És így visongat: «Testvérem . . . te vagy?
«Eljösz... hogy rajtam... bosszút állj!?... bosszút...
«Megöllek újra . . . és míg ezt hörögte,
Reám rohant s beléragadt karomba.
A gyapjú akkor már kezembe' volt.
Megrázkódtam és egy fohászt rebegve
Az istenekhez, a kik védenek,

A gyapjúval mint pajzszsal védekeztem.
Az őrjöngőnek kínszántotta arcát,
Rémes vigyorgás torzította el . . .
Üvöltő, síró hangot hallatott
És megragadta karján a kötést . . .
A gyolcs szakad, a vér bugyogva ömlik —
S a mint iszonytól megdermedve, félve
Körültekintek,
Ott látom lábaimnál a királyt,
Vérben fürödve,
Hidegen, halva.

JÁZON. S még elbeszéled mindezt szörnyeteg?!
Távozzál tőlem. Menj akárhová.
Irtózom tőled. S borzadok magamtól,
Hogy egykor rád tudtam tekinteni . . .

MEDEA. Ismersz te régen! És először is
Úgy láttál bűbáj, borzalom között . . .
S mégis kívántál . . . vágyódtál utánam.

JÁZON. Gyermek voltam még, vakmerő bolond:
A férfi sokszor elhajítja azt,
Mi tetszett egykor gyermeteg szivének.

MEDEA. Ne káromold az — édes ifjúkort!
Az ifjú fej tán kissé hirtelen,
De a szív mindig jó, gyöngéd, nemes!
Oh bárcsak olyan volnál még ma is,
A milyen voltál! Mondd, emlékszel-e,
Mikor kettesben andalogva jártunk
A Fázisz vadvirág övezte partján,
És átbolyongtuk az egész virányt?
Oly nyilt, oly tiszta volt akkor szived!
És az enyém oly zárkózott, zavargó!
De a derű, mely lényedből sugárzott,
Keresztüljárta ifjú lelkemet
S világosság gyult a homály helyén.
Tiéd lettem, te meg enyém. Oh, Jázon!
Örökre vége hát e szép időnek?!
A tűzhely gondja és a vágy hirért
Elfonnyasztották immár ifjúságod

Fájának minden hajtását, virágját?
Oh lásd, a búban és a fájdalomban,
Mely egyszerre sorvaszt, folyton gondolok
E szép tavaszra és emléke is
Meleg szellővel lengedez körül.
S ha akkor kedves volt neked Medea,
Hogy lett ily gyorsan borzasztó, utált?
Ismertél s mégis vágyódtál reám,
A hogy találtál, jó voltam neked,
Tarts meg hát most is, úgy, a mint vagyok.

JÁZON. Mi minden rémség nem történt azóta!

MEDEA. Borzasztó dolgok, úgy van, rád hagyom!
Atyám s testvérem vesztét én okoztam,
És e miatt elítélem magam;
Büntessenek meg, szívesen vezeklem,
Csak te ne büntess, Jázon, csak te ne!
Mert érted tettem, a mit elkövettem,
Te érted, mert nagyon szerettelek!
Jer, fussunk együtt... messze, bárhová!
Valahol távol lesz egy tartomány,
A mely nem űz tovább?

JÁZON. Hol és melyik?

MEDEA. Azt kérdezed hol!?...

JÁZON. Hagyjuk ezt, Medea.
Őrjöngesz és panaszkodol, hogy én
Nem őrjöngök veled. De hát ha végünk!...
Az isteneknek nem tetszett frigyünk,
A mely iszonnyal vette kezdetét,
Bűnben fogamzott és nevelkedett,
Szörnyűségekből élt, táplálkozott.
Megátkozott az ég, hiába minden.
Jó, elhiszem, hogy nem vagy gyilkosa
Bátyámnak, ámde hol vannak tanúid?
Mondd, hogy ki látta, és ki fogja hinni?

MEDEA. Te!

JÁZON. Ám legyen, hogy úgy van. Mit tesz az?
Hogyan segítsek rajtad? Mit tegyek
Érted magamban, annyi ellenében?

Legjobb lesz, hogyha engedünk a sorsnak,
Erősebb nálunk, nem daczolhatunk,
Nem köthetünk ki véle. Büntetésünk'
Fogadjuk a vezeklés szándokával.
Te akképen, hogy elfutsz innen, a hol
Meg nem maradhatsz, én meg úgy, hogy itt
Helyt állok, ámbár futni volna kedvem.

MEDEA. A könnyebb részt választottad magadnak.

JÁZON. Oly könnyű volna: élni idegenben,
Idegen részvét hulladékain?

MEDEA. Ha oly nehéznek, terhesnek találod,
Miért riaszt a bujdosás?

JÁZON. Hová?

MEDEA. Egykor nem voltál ilyen aggodalmas.
Sokkal könnyebben adtad rá fejed
A vándorlásra, a midőn honod
Elhagyva, Kolhiszt meghódítni mentél,
S hiú dicsvágyból messzi földeket
Jártál be vész, viszontagság között.

JÁZON. Nem az vagyok már, a ki akkoron . . .
Erőm megtört és lelkemből kihalt
A küzdelemre buzdító erély.
Miattad estem össze így: a mult
Ólom gyanánt ül fáradt lelkemen.
Nem bírok én már «fel» tekinteni,
Szivem lángot nem vet többé soha!
S azóta férfi lett az ifjúból,
Nem kapkod immár lombfüzér után:
Gyümölcs után nyúl; vágya: nem gyerekség.
De a valóság, a megnyughatás.
A gyermekekről gondoskodni szükség:
Ma még számukra nincsen hely sehol,
Jólétüket meg kell teremtenem.
Nem tűrhetem, hogy Józon sarjai
Fedéltelen, a szabad ég alatt
Tengődjenek, mint az útszéli gaz,
A melyre minden jött-ment rátapos.
Ha egykor kedves voltam a szivednek,

Mutasd meg azt most, és adj vissza engem
Ennen magamnak, hadd találja sírját
E hányt-vetett test a szülői földben.

MEDEA. Előbb azonban «a szülői földön»
Hadd leljen egy új nászi ágyat is, nem?

JÁZON. Nem értelek.

MEDEA. Talán már elfeledted,
Milyen sorsot szánt néked a király?
Vejének mondott, lánya hitvesének.
De mindezt, Jázon, jól tudod! Hiszen
Kreuza csábít, és azért maradsz!
Most megvagy, úgy-e?

JÁZON. Nem, most sem vagyok meg,
Egy pillanatra sem voltam tied,
Sem most, sem máskor.

MEDEA. Így vezeklesz, így?
S ezért óhajtod, hogy Medea menjen!
Láttam, kelletlen, és könnyezve láttam,
Hogy' édelegtél a királyleánynyal! —
Hogy' élted újra oldalán a multat! —
Meg-meg pihenve, édesen merengve
Minden kis emlék felcsillantakor.
Láttam, — szorongva s némi szánalommal, —
Hogy' olvadoztál oldalán!
S hogy' törpültél emlékeidnek
Visszhangjává, e lány szemébe nézve!
Nem, nem megyek.

JÁZON. Ép oly igaztalan,
Vad és nyakas vagy, mint mindig.

MEDEA. Hogyan?
Igaztalan? Hát nem kívánod nőül?
Nos, mondj nem-et.

JÁZON. Csak hajlékot kívánok,
Hol nyugalomra hajthatom fejem,
Egyébről most még semmit sem tudok.

MEDEA. De én tudok, s ha istenim segítnek,
Útjába állok aljas terveidnek.

JÁZON. Nem tudsz nyugodtan szólni, ég veled. *(Megy.)*

MEDEA. Jázon!
JÁZON *(visszafordul)*.
Mi az?
MEDEA. Ki tudja? — Meglehet,
Hogy most utólszor szólunk egy a máshoz.
JÁZON. Ne váljunk el hát gyűlölködve és
Haraggal a szivünkben, oh Medea.
MEDEA. Elcsábítottál, hívséges szerelmet
Igértél, s — elhagysz?
JÁZON. Meg kell lennie.
MEDEA. Megfosztottál atyámtól, hitvesemtől
És elszakítasz?
JÁZON. Kényszerítenek rá.
MEDEA. Te fosztottál meg bátyámtól, kegyetlen!
És mégis elhagysz, elküldesz magadtól?
JÁZON. A mily ártatlanul veszett
Testvéred, oly ártatlanul teszem.
MEDEA. Hazám' elhagytam, hogy kövesselek.
JÁZON. Akaratod' követted, és nem engem.
Ha bántad volna jöttödet,
Csak szólnod kellett volna és bizonnyal
Megengedem, hogy visszatérj hazádba.
MEDEA. Miattad átkoz az egész világ,
Miattad undorodtam meg magamtól,
És mégis elhagysz?
JÁZON. Én nem hagylak el.
Oly végzés választ tőled el, mi ellen
Hiába volna minden küzködés.
Boldogtalan vagy? Én is az vagyok!
Ha kárpótlás kell szenvedésedért,
Vigasztaljon, hogy én is szenvedek!
MEDEA. Jázon!
(Térdre borul.)
JÁZON. Mi az? Mi kell még?
MEDEA *(feláll)*. Semmi! — Vége,
Elmult már! — Oh, atyáim, őseim,
Bocsássatok meg!
Bocsássatok meg, Kolhisz isteni,

Hogy megaláztam: enmagam,
S ez által: a fenségteket!
Ez volt a végső! Eldöntötte sorsom.
Most már megint a tietek vagyok!
(Jázon menni készül.)

MEDEA. Jázon!

JÁZON. Ne hidd, hogy ellágyítasz.

MEDEA. Oh!
Ne hidd, hogy meg fogom kísérteni.
Add vissza gyermekeimet!

JÁZON. Soha.

MEDEA. De az enyémek!

JÁZON. Én velem maradnak.
Apjok nevét kell majd viselniök,
S én nem tűröm, hogy a Jázon nevét
Vadak hurczolják sárba, szennybe, gazba.
Ezen a földön, az erkölcs honában
Akarom őket felnevelni majdan.
Nálam maradnak.

MEDEA. Tán, hogy mostoha
Testvéreiknek áldozatjai
Legyenek? Nem, nem. Ők enyémek, és
Engem követnek, esküszöm.

JÁZON. Vigyázz,
Hogy részvétem harag ne váltsa föl.
Ne ingerelj, s ne ingereld magad.
Iparkodjál, ha tudsz, lecsillapulni,
Mert sorsodon csak könnyíthetsz vele.

MEDEA. Engedd tehát, hogy újra esdekeljek.
Oh hitvesem! — Nem, többé nem vagy az!
Szerelmesem! — Nem, nem voltál soha!
Te férfi! — Nem, hisz megszegted szavad!
Oh Jázon! — Pfuj, gonosztevő neve!
Gonosztevő? Azt mondtam? — Oh, bocsáss meg,
Bomlott vagyok. Te áldott, jó, kegyes,
Add vissza kisded gyermekeimet,
S aztán bocsáss el!

JÁZON. Mondtam: nem lehet.

MEDEA. Ily szívtelen vagy? Ily rideg, kegyetlen?
Megfosztod a hitvest a hitvesétől?
S eltiltod az anyától gyermekét?
JÁZON. Legyen tehát, hogy megnyugtassalak,
És hogy belásd, mily méltányos vagyok.
Megengedem, bár ellenemre van:
Az egyik gyermek elmehet veled.
MEDEA. Csupán az egyik?
JÁZON. Túlsokat ne kívánj!
Ez a kevés is sérti kötelmem!
MEDEA. És mondd, melyik?
JÁZON. Válaszszanak maguk.
A melyik a kettő közül veled
Akar maradni, azt vigyed magaddal.
MEDEA. Oh, áldva légy, te jóságos, kegyes!
Ki téged most is rossznak mond, hazug.
(A király jön.)
JÁZON. Jer, oh királyom?
KIRÁLY. Végeztél vele?
JÁZON. Eltávozik s az egyik gyermeket
Reá bízom: ez a megegyezésünk.
(A király egyik kísérőjéhez.)
Eredj sietve a kicsinyekért.
KIRÁLY. Mit tettél? El ne engedd egyiket se!
MEDEA. Mit én keveslek, oly soknak találod?
Gondolj az istenekre, oh rideg,
Hajlíthatatlan férfiú, ki nem
Ismersz szánalmat és bocsánatot!
KIRÁLY. Az égiektől nincs mit tartanom:
A vétket ők is súlyosan, szigorral
Itélik el.
MEDEA. De számba véve azt is,
Mi volt, mi minket a bűntettre bírt.
KIRÁLY. Rossz indulat rossz tettre ösztönöz.
MEDEA. És mást nem ismersz, a mi rosszra hajt?
KIRÁLY. Ennen magammal szemben is rideg
S kíméletet nem ismerő vagyok.
Úgy mérek másnak, mint magam-magamnak.

MEDEA. Miközben ítélsz a bűnös felett,
Magad is bűnt követsz el e szigorral.
JÁZON. Ne mondja, hogy rosszul bánok vele:
Az egyik gyermek hadd kövesse őt.
A szenvedésben, a nyomorúságban
Legyen szegénynek egy vigasztalása.

(Kreuza jön a gyermekekkel.)

KREUZA. Hallom, kívánják a kicsinyeket.
Miért kívánják? és mi lesz velök?
Nézzétek, még csak most barátkozunk meg,
S már úgy szeretnek, mintha évek óta
Ismertük volna, láttuk volna egymást.
Szelíd szavam előttük oly szokatlan,
Hogy a legelső gyöngéd pár szavam
Megnyerte őket, a mint engemet
Egyszerre megnyert gyöngeségük és
Balsorsuk.
KIRÁLY. Egyik anyjával megy el —
KREUZA. Elhagy bennünket?
KIRÁLY. Így akarja Józon.

(A gondolataiba mélyedett Medeához.)

Előtted állnak, im, a gyermekek,
Beszélj hozzájuk, hadd válasszanak.
MEDEA. A gyermekek! Az én kicsinyeim!
Valóban ők! — Az én vigasztalásom!
Az egyetlen, mi az enyém maradt!
Feledjétek, nagy istenek, szavam,
Mivel imént még kísértettelek,
És hagyjátok meg nékem mind a kettőt!
Aztán megyek . . . jóságtokat dicsérve,
És megbocsátva Józonnak, meg «ennek» . . . —
Nem, «ennek» nem! De férjemnek se! Nem,
Én nem tudok ezeknek megbocsátni!
Gyerekek, hozzám! — Nos, mit álltok ott,
Hozzásimulva csalfa ellenemhez?!
Ha tudnátok, hogy mit vétett nekem,
Kicsi kacsótok, mely most simogatja,

Erőködnék, hogy összetépje testét.
Te, elcsalod a gyermekeimet!?!
Bocsásd el őket! Az enyémek, érted?
KREUZA. Boldogtalan, nem tartom fogva őket.
MEDEA. Nem ám: kezeddel, csak, mint apjokat,
Szineskedő, hazug tekinteteddel.
Nevetsz? Vigyázz, még sírni is találhatsz!
KREUZA. Mérjen rám súlyos büntetést az ég,
Ha «most» nevettem!
KIRÁLY. Hagyd abba, asszony, e gyalázkodást!
Tedd meg nyugodtan, a mi még megillet,
Vagy menj azonnal.
MEDEA. Bölcsen szólsz, király!
Csak, úgy rémlik, nem oly jóságosan, mint
A milyen bölcsen. Vagy tán bánt e szó is?
Legyen tehát: ép oly jóságosan.
Hallgassatok rám, édes gyermekim,
Anyátok elmegy, messze, messze innen,
A tengeren túl, nem tudom, hová?
Atyátok, és e bölcs, e jó király,
Megengedték, hogy egyikötöket
— Oh, istenek, csupán az egyiket! —
A hosszú útra elvigyem magammal.
A melyikötök legjobban szeret,
Az jőjjön hozzám: ketten nem jöhettek.
A másik itt, atyátoknál marad,
Meg a kétszinű, szép királyleánynál —
Nem halljátok? — Mit késlekedtek?
KIRÁLY. Ime,
Nem akarnak.
MEDEA. Hazudsz, álnok király!
Akarnak, csakhogy mézesajkú leányod
Elcsalta tőlem gyönge szivüket!
Nem hallotok? — Ti szörnyetegszülöttek!
Anyátok átka, szívtelen apátok képmásai!
JÁZON. Nem akarnak.
MEDEA. Míg itt van e teremtés.
Szeretnek engem, hisz' anyjuk vagyok!

De e gonosz lány integet nekik,
És megzavarja, megtéveszti őket.
KREUZA. Én félre lépek, bár gyanúd hamis.
MEDEA. No, jertek hozzám — kígyósarjadék!
(Pár lépést tesz a gyermekek felé, a kik Kreuzához futnak.)
MEDEA. Elfutnak tőlem!
KIRÁLY. Láthatod, Medea,
Egyik se akar téged követni.
Hagyd őket itt, eredj magad tova.
MEDEA. Ne akarnának . . . engemet követni . . .
Engem, az édes anyjukat! . . . nem, az
Mesebeszéd . . . az nem lehet . . . hazugság!
Aizon, édes, kedves gyermekem,
Lásd, hí anyád, jőjj hozzám, jer velem!
So' sem leszek már eztán durva, nyers . .
Te léssz egyetlen kincsem, mindenem . . .
Hallgass anyádra! Jőjj hozzám! Te édes!
Elfordul. Nem jön. Oh, hálátlan!
Apád képmása vagy. Hozzá hasonló
Vonásaidban és lelkületedben!
Gyülöllek ép úgy, mint magát apádat!
Maradj! Nem ismerlek már! Megtagadlak! —
De te, Abszürtosz!
Kit fájdalommal szültelek,
Ki épen oly szelíd és szende vagy,
Mint bátyám, a kinek vonásait
Még egyszer látom arczodon,
Nézd, im anyád térdelve kér,
S rimánkodik, ne hagyd hiába kérni!
Jőjj hozzám, édes, jőjj szegény anyádhoz!
Nem jössz? Te sem? Ki ad kezembe tőrt?
Egy tőrt magamnak és nekik!
(Felugrik.)
JÁZON. Magadra vess, hogy így esett, mivel
Vadságod űzte a kicsinyeket
A nyájashoz, ki pártul fogta őket.

Ítéletük az ég ítélete!
Eredj nélkülök. Ők maradnak.
MEDEA. Hallgassatok rám, gyermekek!
JÁZON. Lásd, nem hallgatnak.
MEDEA. Oh, gyermekeim!
KIRÁLY *(Kreuzához)*. Vezesd el innen a kicsinyeket,
Hogy meg ne gyűlöljék az anyjukat.
(Kreuza indul a gyermekekkel együtt.)
MEDEA. Előlem futnak! A gyermekeim!
KIRÁLY *(Jázonhoz)*.
Jer! A mi történt, hasztalan siratjuk,
Ha így «kellett» történnie!
(Elmennek.)
MEDEA. Gyermekeim! Gyermekeim!
GORA *(a ki az utolsó jelenet alatt jött be)*.
Bátorság! Végy erőt fájdalmadon.
Miért szereznél ellenségeidnek
Gyönyört, elárulván legyőzetésed?
MEDEA *(a földre veti magát)*.
Legyőztek, tönkre tettek, eltiportak!
Előlem futnak! Én előlem!
A gyermekeim elfutnak előlem!
GORA *(lehajlik hozzá)*.
Élned kell!
MEDEA. Oh, hagyj meghalnom!
Gyermekeim!

(A függöny legördül.)

NEGYEDIK FELVONÁS.

Díszlet mint a harmadik felvonásban. Alkony.

(Medea a lakásához vezető lépcsőn elterülve fekszik.)

GORA *(Medea előtt áll).*
Kelj fel, Medea, és beszélj!
Mit fekszel itten, szótlanul meredten!
Kelj föl, beszéld el, mit tevő leszesz?
MEDEA. Oh gyermekeim! Oh gyermekeim!
GORA. Tudod, hogy míg az éj beáll, nekünk
Odább kell állnunk, és már alkonyúl.
Kelj fel már egyszer, és szánd el magad
A menekvésre, mert jönnek, s megölnek.
MEDEA. Oh gyermekeim!
GORA. Szedd össze már magad, boldogtalan,
S ne kínozz engem e siránkozással!
Ha megfogadtad volna a szavam,
Most békén csöndben élnénk és
Nem volna semmi baj, szeretteid
Mind élnének ma is. Fölkelsz-e végre?
A sírás, jajgatás haszontalan.
Kelj fel!
MEDEA *(derékban fölegyenesedik, ugy hogy már csak térdepel a lépcsőn.)*
Így térdepeltem, így vergődtem, és
Így terjesztettem esdő két kezem
A gyermekek felé, és úgy zokogtam:
«Csak egyikőtök jöjjön hát!» — az egyik!
— Pedig meghaltam volna, hogy ha nem

Eresztik el a kisebbik fiam! . . . —
De egyikük sem! — S egyikük se jött:
Remegve bújtak a leány ölébe.
(Felugrik.)
S «azok» nevettek rajtam, mind a ketten!

GORA. Oh! Jaj nekünk, jaj!

MEDEA. És ez «megtorlás», oh, ti istenek?!
Hát nem követtem férjemet híven?
Atyám meghalt, de én öltem meg őt?
Bátyám oda, de általam veszett el?
Hisz én kisírtam értök a szemem!
Szent áldozatnak messzi sírjaikra
Ontottam forró könnyeket! —
Nem megtorlás ez, istenek!
Mert annak nagy, mértéktelen!

GORA. Elhagynak, mint te a tiéidet.

MEDEA. Akkor majd én is megtalálom őket,
Mint megtaláltak engem istenink!
Nem, semmi sem marad büntetlenül!
A bosszúra engem rendelt az ég.
Jó. Végrehajtom a parancsukat.

GORA. Ne gondolj másra, csak magad-magadra.

MEDEA. Mi lágyított meg ilyen hirtelen?
Csak úgy lihegtél a dühtől előbb,
S már csüggedésnek adtad a fejed?

GORA. Hagyd el, mióta láttam, mily ijedten
Futottak anyjuktól a gyermekek:
S megilletődve ismertem reá
Az istenek intő óvó kezére:
Megtört a szivem, elhagyott erőm.
Hisz én dajkáltam, én ápoltam őket!
Ők voltak egyetlen vigasztalásom,
Örömem, kincsem, drágaságom, és
Egyedül őket tudtam úgy szeretni,
A mint szerettem elhagyott hazámat.
Tőled régóta elidegenedtem,
De bennük újra láttam otthonom,
— Kolhiszt! — Atyádat és testvéreidet!

Királyaimnak házát. «tégedet»,
A milyen: «voltál», és nem a minő: vagy .
Vigyáztam rájuk, gondjukat viseltem,
Féltettem őket, mint szemem világát,
És ime, most —

MEDEA. És ime most:
Rosszal fizetnek a hálátlanok!

GORA. Ne rágalmazd szegényeket, hisz oly jók!

MEDEA. Jók? — És kerülik anyjukat?
Jók? — Jóllehet a Jázon sarjai?
S hozzá hasonlók arczukban, szivükben? —
Gyűlölöm őket, mint az apjukat!
Ha életük itt volna a kezemben,
Itt, ebben a kinyujtott jobbkezemben,
S nem kellene, csak egyetlen szorítás,
Megsemmisítni multjukat, jövőjük',
Megsemmisítni éltüket —
Nézd! — már nem élne egyikük sem!

GORA. Jaj az anyának, a ki gyűlöli
Tulajdon vérét, édes gyermekét!

MEDEA. Úgy is, mi lesz velök? — Ha itt maradnak,
Atyjuknál, a gyalázatosnál,
Mi lesz a sorsuk? — Mostoha
Testvérek nőnek fel velük,
A kik gúnyolni fogják anyjukat,
A Kolhiszból került vadat,
S gúnyolni fogják őket is.
Rabszolgaság lesz a soruk,
És vagy belé törődnek a nyomorba,
Vagy marczangolni fogja szívüket
Az elfojtott harag. — Lehet,
Hogy elfásulnak, s végkép elvadulnak,
Úgy, hogy borzadni fognak önmaguktól:
Mert hogy ha néha a vétket kíséri
A nyomorúság és a bűnhődés,
Sokkal gyakrabban megtörténik az,
Hogy bűn kíséri a nyomort.
És aztán meg; mit ér az élet?

Oh! bár atyám, szegény atyám
Megfojtott volna még kicsiny koromban,
Mikor még nem gyötört a fájdalom,
Mikor még nem gondoltam semmire!

GORA. Mitől irtózol? Mit koholsz magadban?

MEDEA. Hogy távoznom kell, az való, de ez még
Csekélység ahhoz, a mi vár reám.
Ha arra gondolok, hogyan kínoztak,
S eszembe jut, hogy mit tettek velem:
A bosszú újra fellángol szívemben,
És semmi sem irtóztatóbb,
Mint annak a meggondolása,
A mi először jut mindig eszembe . . .
Józon imádja véreit . . .
Énjét találja, látja arczukon . . .
Nem, nem hagyom meg nála őket . . . oh de
Nekem meg nem kell egyikük sem!

GORA. Miért nem jösz be, mért időzöl itt?

MEDEA. A ház üres lesz és a pusztulás
Tanyát üt a csupasz falak között . . .
Nem fog maradni benne semmi élő,
Csupán az emlék és a fájdalom.

GORA. Mindjárt itt lesznek ellenségeink.
Jer innen.

MEDEA. Azt beszélted, úgy-e, hogy
Az argonauták gaz merényükért
Elnyerték illő büntetésüket.
Elvesztek rútul, mind egy szálig, úgy-e?

GORA. Úgy van. Józon sem fogja elkerülni
A sorsot, mely a többit megtalálta.

MEDEA. Nem, esküszöm, nem fogja elkerülni!
Hülész habok közt lelte a halálát.
Az alvilág királya lánczra verte
Tezéüszt . . . és mi volt a nő neve,
Ki vérét a véren bosszúlta meg,
Hogy hívták? mondd!

GORA. Én nem tudom, kit értesz?

MEDEA. Althea volt.

GORA. Ki a fiát megölte?
MEDEA. Az, az! Meséld el, hogy történt s miképen?
GORA. Vadászat közben a fiú megölte
Az anyja bátyját . . .
MEDEA. A bátyját csupán,
Az atyját nem! És nem bántotta őt sem,
Nem hagyta el, nem lökte el magától . . .
S Althea mégis meggyilkolta őt!
Altheának nevezték, hát görög volt!
S mikor meghalt Meleager, mi történt?
GORA. A történetnek ezzel vége van.
MEDEA. Igaz, hogy vége . . . a halál bevégez.
GORA. Mit ér a szó?
MEDEA. Azt képzeled talán,
Hogy jajgatok, de tenni nincs erőm?
Az istenekre! hogy ha mind a két
Kicsinyemet id'adta volna — nem!
Ha elvehettem volna tőle őket,
Vagy hogy ha most id'adná mind a kettőt,
Ha volna bármim e széles világon,
Mit meghagyott, mit meg nem mérgezett:
Talán elmennék és a bosszúmat
Az istenekre hagynám; ámde így, «nem».
Rossznak mondottak, bár nem voltam az,
De érzem, hogy még azzá válhatok.
Mert szörnyűségek forrnak a fejemben,
A mi örömmel tölti el szívem,
A mi gyönyört okoz nekem,
Bár néha meg-megborzadok magamtól.
Mikor már meg van — Gora, hallod-e? . . .
GORA. Mi az?
MEDEA. Jer hozzám.
GORA. Mért?
MEDEA. Jőjj hát idébb:
Nézd, itt feküsznek mind a ketten . . .
Amott arája halva, véresen.
És Ő mellettük tépi a haját . . .
Iszonyú, szörnyű!

GORA. Oh nagy istenek!
MEDEA. Ahá! Elrémülsz, úgy-e? Légy nyugodt.
Üres szavam, ne adj semmit se rá
(Az akarathoz, a mely bennem él,
Hiányzik már belőlem az erő).
Igen, ha még most is Medea volnék! . . .
De nem vagyok már, régen nem vagyok.
Oh, Jázon, mért is bántál így velem?
Hisz úgy szerettelek!
Odaadtam érted mindenem, mi csak volt . . .
Miért hagytál el, mért löktél el magadtól?
Miért űzöd ki lelkemből a jót?
Miért oltasz szívembe bosszúvágyat?
Mikor már bosszút állni nincs erőm,
Varázs-szereim, melyeket anyám
Kolhisz királyi asszonya hagyott rám,
A mely hatalmas és titokzatos
Erőket hajtott a szolgálatomba,
Varázsszereim, kedvedért elástam
Sötét ölébe földanyánknak.
Oda a bűvös vessző; vérvörös
Varázsló fátylam is oda örökre.
És most elgyengülve és segélytelen
Állok magamban; ellenségeim
Nem rémledeznek már tőlem, hanem
Nevetnek rajtam.
GORA. Mit jajgatsz miattuk,
Ha már úgy sem lehetnek a tiéid.
MEDEA. Még jól tudom, hogy hol rejtettem el.
A tengerparthoz pár lépésnyire
Temettem el e bűvös dolgokat.
Nehány maroknyi földet kell felásnom —
S enyémek ismét a varázsszerek!
De hogy ha csak rágondolok
Ezekre és a véres gyapjúra,
Bensőm legmélyén meg-megreszketek,
S úgy rémlik, mintha bátyám és atyám
Lelkét látnám a rejtekhely fölött,

A mint őrködnek mind e kincseken.
(Emlékszel még . . . én most is szinte látom . . .
A mint atyám a földön elterülve
Siratta kedves, meggyilkolt fiát,
S átkozta lányát . . .?? Józon elkapatva,
Iszonyú kéjjel, győzedelmesen
Lengette a magasban gyapjúját . . .
S én megfogadtam, hogy ha engemet
Elárul, bosszút állok mindezért.
Bosszút esküdtem a zsiványra,
Ki eltiporta a szeretteim',
S most eltiport im' engem is).
Ha megvolnának bű-szerszámaim,
Bosszúmat végrehajtanám, azonnal;
De . . . nem merem felásni . . . nem,
Mivel, ha látnám . . . hogy a gyapjúnak
Arany tüzéből rémesen merednek
Felém atyámnak arczvonásai,
Eszem veszítném! . . .

GORA. Mit mívelsz hát?

MEDEA. Hadd jöjjenek és hadd gyilkoljanak meg!
Nem távozom, mert várom a halált.
Ha meghalok, talán a sírba dönti
Józont a lelki furdalás, a bánat.

GORA. Kreon közelg. Ügyelj magadra jól.

MEDEA. Koldussá lettem: elfogyott erőm
Mit tudnék tenni ellenükben? —
Hogy eltipor? Hát hadd tiporjon el.

(A király jön.)

KIRÁLY. Már alkonyul, időd elérkezett.

MEDEA. Tudom.

KIRÁLY. S az útra kész vagy?

MEDEA. Csúfolódol.
Nem kell-e mennem, hogy ha nem vagyok kész?

KIRÁLY. Örülök, hogy már sokkal józanabb vagy.
Megkönnyíted a rád emlékezést.
S nagy jót cselekszel a gyerekeiddel:
Így megmondhatják majd: ki szülte őket?

MEDEA. Megmondhatják, ha épen úgy akarják,
Így gondoltad, nem?
KIRÁLY. Gondom lesz reá;
Hogy úgy akarják. Úgy fogom nevelni
Őket, hogy hősök váljanak belőlük.
S egyszer — ki tudja? — a vitéz kalandvágy
Talán Kolhiszba fogja vinni őket,
S ott megtalálva korra, lelkületre
Öregbült édes anyjukat, — a gyermek
Szeretetével fognak gyermeki
Keblükre zárni.
MEDEA. Jaj nekem.
KIRÁLY. Mi bánt?
MEDEA. Csak az, hogy újra kínoz bánatom,
Csak az, hogy elfeledtem, a mi történt . . . —
Azért jöttél, hogy «ezt» mondd el nekem,
Vagy még egyéb is van, a mit kívánsz?
KIRÁLY. Egyet valóban kell még mondanom.
Jázon egy és más kincset elhozott
Magával a mint Jolkoszból futott.
MEDEA. A házba' van mind. Menj el érte, vedd el.
KIRÁLY. Köztük van-e az argonauta kincs:
Az aranygyapjú? Mért fordulsz el és mért
Akarsz távozni? Szólj. Köztük van-e?
MEDEA. Nincs.
KIRÁLY. Hol van tehát?
MEDEA. Én nem tudom.
KIRÁLY. De hisz
Te hoztad el (a hiradó beszélte)
Péliász lakából.
MEDEA. Úgy van, hogy ha mondta.
KIRÁLY. Hol van hát akkor?
MEDEA. Nem tudom.
KIRÁLY. Ne hidd,
Hogy meg fogsz csalni, engem és a férjed.
MEDEA. Kerítsd elő s én éltemet adom
Érette; mert ha birtokomba' volna,
Fenyegetőleg nem kiáltanál rám.

KIRÁLY. Talán Jolkoszból nem hoztad magaddal?
MEDEA. De elhoztam.
KIRÁLY. Nos?
MEDEA. Már nem az enyém.
KIRÁLY. De hát kié?
MEDEA. A földé.
KIRÁLY. Értelek!
Tehát valóban így áll a dolog?
(Kísérőihez.)
Hozzátok tüstént . . . tudjátok parancsom.
(A kísérők elmennek.)
Azt gondolod, hogy tévedésbe ejtesz
Kétfélekép is érthető szavaddal?
Tehát a földé. Jó. Megértelek.
Ne nézz aggódva szét, hallgass reám.
A tengerparton épp azon helyen,
Hol a mult éjszakán tanyáztatok,
Oltárt akartak készíteni
A mint rendeltem, Péliász királyért,
Midőn egyszerre — mért halványodol? —
Ládára leltek, melyet mostanában
Áshattak el a frissen hányt talajba,
Fekete, és sok furcsa, feltűnő
Jegygyel borított, nagy ládára, mely
(Hozzák a ládát.)
Talán tied lesz?
MEDEA *(a ládának esik).*
Oh! Enyém! Enyém!
KIRÁLY. És benne van a gyapjú is?
MEDEA. Igen.
KIRÁLY. Úgy add ide!
MEDEA. Oda adom, ne félj.
KIRÁLY. Már bánni kezdem a részvétemet,
Mert lám, kitűnik, hogy te álnokul
Megcsalni vágytál engem és a férjed.
MEDEA. Nyugodt lehetsz, mert biztón megkapod,
Mi téged illet. Most ismét Medea
Vagyok már, hála nektek, istenek!

KIRÁLY. Nyisd fel, és add át.
MEDEA. Most nem.
KIRÁLY. Hát mikor?
MEDEA. Majd nemsokára! Később!
KIRÁLY. Küldd tehát
Kreuzához? Jó.
MEDEA. Hogy hozzá küldjem el?
Kreuzához? Jó.
KIRÁLY. Vagy talán egyéb is
A ládában?
MEDEA. Van egy és más dolog.
KIRÁLY. Tiéd?
MEDEA. Enyém, de majd adok belőle.
KIRÁLY. Én nem kívánom a jószágodat.
Tartsd meg magadnak, a mi a tied.
MEDEA. Engedj meg egy csekély ajándékot.
Leányod hozzám oly nyájas, szelíd volt . . .
Aztán meg anyja lesz a gyermekimnek:
Óhajtanám a jó indulatát!
Ha a gyapjúra vágyódol te is,
Lányodnak tán megtetszik drágaságom.
KIRÁLY. Tégy, mint akarsz, de vedd még gondolóra.
Hogy jó szívvel van hozzád a leányom,
Azt elhiszem. Csak mostan esdekelt,
Hogy küldjük hozzád a kicsinyeket,
Hadd lásd még egyszer őket, míg elindulsz,
Hadd végy búcsút a hosszú út előtt:
Én, a hiszemben, hogy még zúgolódol.
Lányom kérését megtagadtam, ámde
Most, hogy nyugodt vagy, jó, megengedem.
MEDEA. Ezerszer áldlak! Jó, kegyes király!
KIRÁLY. Maradj e helyt, a gyermekek kevés
Vártatva nálad lesznek, légy nyugodt.

(A király el.)

MEDEA. Megy! Megy az örvény a romlás felé!
Oh átkozottak, nem remegtetek,
Kifosztva végkép a már megraboltat?!

De hála nektek! Visszaadtatok
Ennenmagamnak! — Nyisd fel!

GORA. Nem tudom.

MEDEA. Majd elfeledtem, hogy — mint zártam el.
Jó ismerősök őrzik kulcsomat.

(A láda felé fordul.)

A mi az alján,
Felfele szálljon,
A mi felül van,
Szálljon a mélyre,
Nyilj meg azonnal
Rejtelem éje!

(A láda teteje felugrik.)

MEDEA. Felnyilt! Hatalmam megmaradt! Im, itt van
A fátyol! a bot! Meg van újra! Meg van!

(Kiveszi a fátyolt.)

Tehát ismét kezembe tartalak
Anyám örökre! Szívem és karom
Megint erő árasztja el!
Rám veszlek újra, kedves fátyolom!

(Fejét eltakarja a fátyollal.)

Oh mily meleg! mily lágy! mily éltető!
Nos jöjjetek hát, ellenségeim,
Jertek mindnyájan, egyesült erővel,
Mind ellenem, mind.... jertek a verembe!

GORA. Valami csillog még alant!...
A gyapjú?

MEDEA. Hadd csillogjon... hadd csillogjon... talán
Már nemsokára; vérbe fúl a fénye! —
Ajándékomra nem kell várniok:
Itt vannak, rögtön elviszed nekik.

GORA. Hogy én?...

MEDEA. Te! — Elmével a királyleányhoz,
Szelíd, hízelgő szóval illeted,
És hódolattal átnyujtod neki,
A mit küldök.

(A tárgyakat kiszedi a ládából.)

Im itt e szép edény,
Mely drága, jó kenőcsöt rejteget.
Arczát fényessé fogja tenni írja . . .
De jól vigyázz rá . . . meg ne rázd.

GORA. Oh! Jaj nekem!

(Balkezével kissé ferdén fogta meg az edényt; jobbjával támogatni akarva a födőjét (hogy le ne essék), a födő kissé felbillen, s az edényből nagy láng csap ki.)

MEDEA. Nem mondtam: meg ne rázd?!

Vissza, vissza
Házikódba!
Nemsokára
Majd kijössz!

Most tartsd vigyázva!

GORA. Borzasztót gyanítok.

MEDEA. Kezded belátni?!... Ejnye, mily okos vagy!

GORA. És «én» vigyem?

MEDEA. Rabszolga, szót fogadj!
Csak nem mersz vélem szembe szállni?
Egy szót se halljak. Menj, parancsolom.
E tálra, melynek öble színarany,
Reá teszem a drága, szép edényt,
Emerre meg a gyapjút, melyre úgy
Vágyódnak.

(Mialatt a gyapjut ráteszi a tálon levő edényre.)

Menj, és tedd, a mit kívánok!
Takard le ezzel a ruhával,
— Gazdag szegésű, pompás kelme ez —
Hadd fedje el rejtelmesen
A titkosat, a rejtelemszerűt.
És most erdj parancsom teljesítni;
Add kézhez az ajándékot,
Mit ellenség küld ellenének.

(Rabnő jön a gyermekekkel.)

RABNŐ. A gyermekeket küldi a király:
Egy óra mulva visszatérek értök.

MEDEA. Korán érkeznek majd — a nászebédre.
Vezesd úrnődhöz a cselédemet;
Ajándékot visz tőlem asszonyodnak.
Te meg eszedben tartsd parancsomat!
Ne szólj: kívánom! — Elmehettek.
(Gora és a rabnő el.)
Belefogtam, de hátra van még
A legnagyobb rész. Könnyebben cselekszem,
Mióta azzal tisztában vagyok,
Hogy mit tevő leszek.
(A gyermekek, kéz kézben, követni akarják a Rabnőt.)
Hová akartok menni?
FIÚ. A házba.
MEDEA. Mit kerestek ott?
FIÚ. Atyám meghagyta, hogy «azzal» legyünk.
MEDEA. S én azt kívánom, hogy maradjatok!
Mikor eszembe jut, hogy gyermekem,
Tulajdon vérem, a kit fájdalommal
Szültem, a gyermek, a kit keblemen
Tápláltam: «énem» támad ellenem:
Átjárja a harag egész valómat,
S lelkem' megszállja a sok véres eszme!
Mit tettem én nektek, hogy bujdokoltok
Előlem, és hogy másokhoz szegődtök?
Mondd!
FIÚ. Visszavinnél minket a hajóra,
A hol olyan rossz . . . mert inog nagyon.
Hol oly meleg van! . . . Itt fogunk maradni,
Úgy-e, testvérem?
KIS FIÚ. Igen, itt.
MEDEA. Te is?!
Akkor hát jobb lesz, sokkal jobb lesz így.
Jertek hozzám!
FIÚ. Én nem merek.
MEDEA. Gyere!
FIÚ. Nem bántasz?
MEDEA. Úgy? talán megérdemelted?
FIÚ. A földhöz vágtál egyszer, mert atyámhoz

Hasonlítok. S ő épp azért szeret.
Én nem megyek veled, hanem atyámnál
S a jó asszonynál óhajtok maradni.

MEDEA. Eredj hát hozzá — a jó asszonyodhoz!
Szakasztott olyan, mint az apja, és
Épp úgy beszél is! — El ne hagyj, türelmem!

KIS FIÚ. Álmos vagyok.

NAGYOBB FIÚ. Hadd menjünk már aludni.

MEDEA. Aludni fogtok mindjárt kedvetekre,
Húzódjatok meg addig ott, a lépcsőn,
Míg én magammal számot vetek. —
Hogy ápolgatja, hogy dédelgeti
Öcscsét. Leveti a felső ruháját,
És testvérét takarja be vele.
Kicsiny karjával átkarolja, és
Melléje fekszik. — Rossz nem volt soha! —
Oh, gyermekeim!

FIÚ *(fölemelkedik).*
Mit kívánsz?

MEDEA. Aludj csak!
Ha én is tudnék úgy aludni, mint te!

(A fiú lefekszik, alszik. Medea szembe ül velök, egy padra. Lassan, lassan besötétedik.)

Az éj beállt; a csillagok
Feljöttek, és nyugodtan, enyhe fénynyel
Tekintenek le e sötét világra.
Ugyanazok a csillagok,
Melyek tegnap fénylettek, mintha minden
Úgy volna még ma is, a hogy
Tegnap volt: ámbár e két nap között
Oly örvény tátong, mint a jó szerencse
És a romlás, a kárhozat között.
Ha elmondom magamnak életem'
Úgy rémlik, mintha más beszélne hozzám,
S én hallgatnám, majd közbe szólanék,
«Nem, nem, barátom, nem lehet!
Hogyan?
Azt, a ki gyilkos terveket kovácsol,

Merengésedben akkép álmodod,
Mint a ki tisztán, és szeplőtlenül
— Akár az anyja keblén szunnyadó
Gyermek, — nem tudva bűnről, szörnyűségről
Ártatlanul bolyongja át
Az ősi hon kedves tájékait,
«E» csillagoknak fényében fürödve
Hová megy? A kunyhók lakóihoz
Kinek vetését atyja, ott vadászván,
Elpusztította; vígasztalja őket,
S bőségesen pótolja kárukat.
Hová siet az erdő utain?
A bátyja várja. Hogy ha rátalál,
Együtt járják a megszokott utat,
Mint csillagpár, oly fénylően és derülten.
Most új alak jő. Homlokán arany,
Ez atyjuk: a király. Megáldja őket,
S boldogságának mondja gyermekeit,
Legyetek üdvöz, álomképeim,
Kik fölkerestek e rémes magányban!
Jertek közel, hogy jobban megnézzelek!
Reám mosolygasz, testvérem? Milyen
Derék és szép vagy édes-kedvesem.
Atyám komoly, de épen úgy szeret.
Szereti lányát, jó, kedves leányát,
Szereted, úgy-e?

(Felugrik.)

Nem, nem, ez hazugság!
Lányod elárul majd, szegény öreg!
Elárult már, téged, magát:
S te átkol mondtál esztelen fejére.
Azt mondtad, légy oly elhagyott, kitúrt, mint
A rengetegben csörtető vadállat.
Ne ismerj társat, meghittet, barátot
Ne lelj seholse nyugvó helyet.
Az, a kiért atyádat megtagadtad
Boszút fog állani rajtad értem is.
Elhagy, ellök, s az életedre tör

Lám, átkod már beteljesült:
Elzüllött, elhagyott vagyok,
Kerülnek mint vadállatot
Odább lökött, kiért elhagytalak
Földönfutóvá lettem, s fájdalom
Csupán a puszta életem maradt meg,
És gyilkos boszúálló terveim,
Örvendesz rajta, hogy átkod betelt?
Közelgesz hozzám? . . . Oh! . . . Hé, gyermekek!
(Hozzájuk megy és felrázza őket.)
Nem halljátok? Ébredjetek!

FIÚ *(fölébred)*.
Mi kell?

MEDEA. Karoljatok körül.

FIÚ. Oly jól aludtam!

MEDEA. S tudtok még aludni?
Amért fölöttetek virraszt
Anyátok? Hisz félelmesebb
Ellen kezében még nem voltatok!
Hogy mertek tőlem pár lépésnyire
Aludni!? Menjetek, aludjatok benn.
(A gyermekek eltávoznak az oszlopsoros folyosón át.)
Elmentek! Ismét könnyebben vagyok!
Könnyebben? Miért? Mert nincsenek közel?
Ez által a sorsom cseppet sem javult.
Nem kell-e futnom, futnom még «ma, rögtön?»...
Nem kell-e őket ellenségeimnek
Kényére hagynom? Jobbá vált-e apjuk?
Nem lép-e frigyre új menyasszonyával?
Holnap, ha kél a nap, magam leszek
A nagy világon, férj és gyermekek
Nélkül, kietlen tájakon bolyongva,
S véresre karmolt lábakkal vándorolva
Nyomorba, vészbe. Oh, hová leszek?!
S «ezek» nevetni fogják sorsomat;
A gyermekek rá csimpajkodnak az
Idegen lyány, új anyjuknak nyakára.
Örökre távol tőlem, elfelednek.

Eltűröd-e? Nem késő a bocsánat?
Vajjon nem kapta még meg a leány
Az öltönyt és a serleget,
A lángokkal telt serleget?!
— Csitt! még nem! Ámde nemsokára majd
Felhangzik a várból a jajkiáltás,
Reám rohannak és megölnek . . .
Meggyilkolják kicsinyeim . . .
Hah! e kiáltás! — Felcsapott a láng!
Megtörtént! Most már nincs visszalépés!
Úgy teljesedjék hát egészen! El!

(Gora kirohan a palotából.)

GORA. Oh, iszonyat!

MEDEA *(Gorának esik)*. Megtörtént?

GORA. Jaj nekem!
Kreuza meghalt, s lánggal ég a vár!

MEDEA. Oda vagy immár, szép fehér ara?!
Nem csábítod már gyermekeimet?
Vagy még most is édesgeted?
Még onnan is hívogatod?
Nem hozzád küldöm őket most se! nem!
Hanem az istenekhez!

GORA. Boldogtalan! Mit tettél? Jönnek érted . . .

MEDEA. Hadd jőjjenek. Már késő!

(Elrohan a folyosón át, a merre a gyermekek távoztak.)

GORA. Jaj nekem!
Vén napjaimra kellett, im, megérnem,
Hogy eszközévé váljak, — öntudatlan, —
Egy ily sötét boszúnak!
Igaz, hogy én is ösztönöztem őt,
Hogy boszút álljon . . . oh, de így, de így!
Hanem hol vannak a kis gyermekek?
Itt hagytam őket, itt, — Medea hol vagy?
Hol vannak gyermekeid?

(Gyorsan el a folyosón.)

(A háttérben levő palota megvilágosodik, mintha bent tűz harapóznék el.)

JÁZON HANGJA. Kreuza! Kreuza!
KIRÁLY *(belülről)*. Leányom!
GORA *(magánkívül rohan elő az oszlopsoros folyosóból, a szín közepén térdre esik s arczát elfedi kezeivel.)*
Mit láttam?! — Oh, iszony, iszony!

(Medea kilép a folyosóból (balkezében tőr); magasra emelt jobbjával hallgatást parancsol.)

(A függöny legördül.)

OSZK

ÖTÖDIK FELVONÁS.

(Szín, mint a negyedik felvonásban. A háttérben a királyi palota leégve. Még füstölög. A színen munkás népség. Reggeli szürkület.)

(A király kihurczolja Gorát a palotából. Kreuza szolgálói követik.)

KIRÁLY. Ki innen! Valld be, hogy te hoztad az
Ajándékot, mely lányomat megölte.
Oh lányom! Oh Kreuza! Gyermekem!
(A szolgálókhoz.)
Ez volt?
GORA. Igen, nem sejtve mit teszek
Én vittem a házadba a halált.
KIRÁLY. Nem sejtve, mit téssz? Azt hiszed talán,
Hogy így kibújsz a büntetés alól?
GORA. Engem nem rémít a te büntetésed.
Láttam, tulajdon két szememmel, ott,
A két imádott, drága gyermeket
Megfúlva, holtan!
Megölte őket anyjok, édes anyjok,
A kit dajkáltam, a kit úgy szerettem!
Ehhez a borzalomhoz, oh, király
Ijesztgetésed nékem tréfaság.
KIRÁLY. Kreuza, édes, tiszta gyermekem!
Nem reszketett, karod, alávaló,
Midőn hozzá bevitted a halált?
GORA. Mit nékem lányod! Úgy kellett neki.
Miért akarta azt, mi az utolsó,

Minden volt annak a boldogtalannak.
Én csak a két kis gyermekért sírok,
A kik anyjok kezétől vesztek el.
Feküdnétek bár sírban, mind a hányan
Józonnal együtt, a gonosztevővel,
Csak el ne hagytuk volna a hazánkat,
Csak otthon volnék a kis gyermekekkel!
Oh bár soha se láttunk volna téged
Se városod, mely méltán bűnhődik.

KIRÁLY. Daczodnak majd mindjárt véget vetek! —
De vajjon meghalt gyermekem valóban?
Mondják, de hisz nem látta senki sem
A tűz elől van mentség, mert a lángok
Csak lassan kúsznak végig a gerendán;
A tűz csak félve setten mind tovább,
Tudjátok mind. És meghalt volna mégis?
Üdébb volt tegnap a nyíló virágnál,
S ma meghalt volna? Nem tudom,
Nem bírom hinni: nem lehet?
Önkéntelen ott jár mindig szemem,
S mindig azt várom, hogy most, most azonnal
Meg fog jelenni; hófehér alakja
Előlép mindjárt a sötét romokból.
Ki volt mellette? Látta valaki?
Te? Szólj! Ne forgasd úgy el a szemed!
Szavakkal ölj meg! — Mondd hát, oda van?

CSELÉD. Oda.

KIRÁLY. Te láttad?

CSELÉD. Láttam. A mikor
A láng felé csapott a billikomból
S elárasztotta rémes gyorsasággal —

KIRÁLY. Elég! Te láttad. Meghalt. Vége, vége!
Kreuza! Lányom! Édes szép leányom!
Egyszer, mikor még kis leányka volt,
Az oltártűzhöz ért kicsiny kezével
És felsikoltott, szinte rémülettel.
Hozzá rohantam, karjaimba fogtam
S reá leheltem ujjacskáira.

Még most is látom, a hogyan mosolygott
Sűrűn patakzó könnyein keresztül.
A sírás fojtogatta még szavát
De már mosolygott s halkan azt susogta:
«Nem fáj, semmit se tesz. Hanem a tűz —
A tűztől félek, félek!» S ime, most —
(Górához.)
Ha százszor szúrom kardomat beléd,
Nem büntethetlek érdemed szerint.
És hogy ha azt a nyomorultat én —
Szólj, hol van? Hol van lányom gyilkosa? —
(Kis szünet.)
A lelkeddel rázom ki majd a szót
A szádból, hogy ha nem felelsz;
Hová lett gyermekemnek gyilkosa?

GORA. Én nem tudom. Mit bánom, merre jár?
Fusson vesztébe kíséretlenül.
Mit vársz még? Ölj meg. Én nem vágyom élni.

KIRÁLY. Meghalsz, de csak a vallomás után.

JÁZON *(kívül)*. Hol van? Adjátok át nekem. Medea!
(Kivont karddal jön.)
Úgy hallom, erre hurczolják. Hová lett
Ah úgy! te vagy? Mondd, hol van asszonyod?

GORA. Elment.

JÁZON. Magával vitte a két gyermeket?

GORA. Nem.

JÁZON. Hát hol vannak? Válaszolj. Talán —

GORA. Meghaltak! — Sápadsz? — Halva mind
Mivel előtted nincsen semmi szent [a kettő!
A földön, anyjok, hogy megmentse tőled
A föld alá a sírba vitte őket.
Hiába nézesz oly merőn a földre,
Onnan már őket vissza nem kapod.
Meghaltak. S engem eltölt az öröm —
Nem, nem «azért», de mert szenvedni látlak,
Mert, úgy-e, borzadsz, mert a gyötrelemnek
Meg a bánatnak martaléka lettél.
Hisz te okoztad a halálukat

Ezzel az álnok, kétszínű királylyal.
Körülvettétek a nemes vadat
Rút cselvetéssel, és a hitszegés
Alattomos, aljas hálóival,
A míg szegény, nem lelve a kijárót
Kétségbeesve, a végsőre készen,
Áttört a hálón,
. . . s gyilkos fegyverül
Használta fel királyi
. . . Kincsét.
Csak tördeljétek a kezeteket!

(A királyhoz.)

Miért akarta lányod másnak ágyát?

(Jázonhoz.)

Miért raboltad el, ha nem szeretted?
És ha szeretted, úgy mért lökted el?
Mások, mint én, — átkozhatják a tettét,
Nektek úgy kellett, rászolgáltatok!
Kolhisz lányából több csúfot már nem űztök. —
Nem vágyom többet élni, nincs miért.
Halottak, a kiket nagyon szerettem,
S borzadnék attól, a ki megmaradt.
Vezessetek, s ha tetszik, öljetek meg:
Tudom, hogy élet vár túl a halálon,
Mert van megtorlás, vannak istenek!

(Kikísérik. Szünet.)

Király. Ha rosszúl tettem — a nagy istenekre, —
Nem úgy akartam! — Most el a romokhoz,
Keressük gyermekemnek a porát
Hogy eltemessük a föld mélyibe.

(Jázonhoz.)

Te meg távozzál, menj akárhová.
Beteg szomszédság, látom, kész veszély.
Oh bár sohase jöttél volna hozzám,
Oh bár ne adtam volna menhelyet

Fedélt, oltalmat békés udvaromban!
Elvetted tőlem kis leányomat.
Eredj. Ne vedd el, a mi megmaradt
Ne vedd el tőlem azt az egy vigaszt,
Hogy megsiratni tudjam. Menj tovább.

JÁZON. Elrugsz magadtól?

KIRÁLY. Menj akárhová.

JÁZON. Kihez forduljak?

KIRÁLY. Kérdd az istenektől.

JÁZON. Vezessetek. Van, a ki gyámolít?
Sebek borítják égett arczomat!
Egy hang se szól. Nincs, a ki elvezessen?
Mindenki elhagy, senki sem kísér
Engem, kit egykor annyian követtek!
Vezessetek tehát ti, gyermekim
Kicsiny árnyékai! Vezessetek
A sírba, a mely vár reám.

(El.)

KIRÁLY. Munkára, — rajta! És aztán — örök gyász!

(A másik oldalon el.)

(Vad puszta táj, melyet erdők és sziklák öveznek. Kunyhó.)

(A földmíves jön.)

FÖLDMÍVES. Mily szép e reggel! Oh jóságos ég!
Sötét, viharzó, rémes éj után
Napod új fénynyel áldást hint reánk.

(Bemegy a kunyhóba.)

(Jázon ingadozva, kardjára támaszkodva jön)

JÁZON. Tovább nem bírom! Oh jaj, a fejem! —
A vérem ég s elfogy lélekzetem!
Torkom kiszáradt! Senki sincs közel?
El kell epednem szomjan, elhagyatva?
Im, itt a kunyhó, mely szállást adott,
Midőn mint gazdag ember, mint családfő
Kerültem erre, telve jó reménynyel.

(Kopogtat.)

Egy korty italt! Egy kis zugot,
Hol megpihenhetek, meghalhatok!

FÖLDMÍVES. Ki zörgetett? Ki vagy, szegény teremtés?

JÁZON. Ihatnám ... Adj egy kis vizet!
Jázon vagyok, az arany gyapju hőse,
Királyok sarja, fejedelem,
Az argonauták hős vezére: Jázon!

FÖLDMÍVES. Jázon vagy? Úgy eredj innen tova,
Hogy meg ne fertőzd kis hajlékomat.
Ha volt lelked megölni a királyleányt,
Ne kérj oltalmat hű szolgáitól!

(Bemegy s becsukja az ajtót.)

JÁZON. Elment, és itt hagyott az útközépen,
A porban, hogy a vándor eltaposson.
Oh, jöjj halál. Vezess kis gyermekeimhez!

(Lerogy.)

(Medea előlép a sziklák mögül, s egyszerre megáll Jázon előtt; az arany gyapju köpeny gyanánt borítja vállát.)

MEDEA. Jázon.

JÁZON *(félig felegyenesedik).*
Ki szólít? — Jól látok? Te vagy?!
Irtózatos! Elémbe mersz kerülni?!
A kardom ...

(Fel akar ugrani, de visszabágyad.)

Oh, jaj! Bágyadt tagjaim
Erejük vesztve visszacsuklanak! ...
Oda vagyok! — Megtörtem! Ah, oda! ...

MEDEA. Hagyd e hiú erőlködést!
El nem találhatsz! Más, hatalmasabb kéz
Fog engem egykor porba sujtani!

JÁZON. Hol vannak a gyermekeim?

MEDEA. Enyémek.

JÁZON. Hová rejtetted őket?

MEDEA. Jobb helyen
Vannak, mint én, vagy mint te.

JÁZON. Halva! Halva!
MEDEA. Azt gondolod, csak egy rossz: a halál!
Tudok rosszabbat is, ez a: nyomor!
Ha nem becsülted volna kelletén túl
Az életet, most máskép volna minden.
Tehát: viseljük el. A gyermekek már
Mentek örökre a nyomor nyügétől.
JÁZON. E szörnyűséget mondod ily nyugodtan?!
MEDEA. Nyugodtan?! Hogyha a szivembe látnál,
A mint hogy nem láttál belé soha,
Látnád mélyében a fájdalmamat,
Mely hullámozva folyton, szüntelen
— Akár a tenger szélvészben, viharban —
El-elmeríti szenvedéseimnek,
Gyászomnak egyes omladékait,
S befedve a végpusztulás
Irtózatával, elsodorja
A végtelenbe. — Nem sírok azért,
Hogy már nem élnek a gyermekeim,
Azért sírok, hogy «éltek», s hogy mi «élünk».
JÁZON. Oh, jaj nekem, jaj!
MEDEA. Csak viseld a sorsod;
Tanúm az ég, nagyon megérdemelted.
A hogy most itt fetrengsz a puszta földön:
Kolhiszban így fetrengtem «én előtted»,
És esdekeltem: légy kíméletes!
Nem kíméltél meg. Esztelen', vakon
Belé nyúltál a titkos műbe, melyet
A végzet alkot.
Intettelek, hogy: a halál után nyúlsz!
Ám lásd, mit egykor önfejün akartál:
Itt a halál! Én mindörökre
Elválok tőled. Mindörökre!
Utólszor szólok most veled.
Élj békességben, hitvesem!
Boldogságára régi szép napoknak,
A fájdalomra, mely most elborít,
Mind a nyomorra, a mi vár reánk:

Kívánom, férjem: ég vezesse lépted!
Gondokkal teljes élet vár reád,
De bármi jő: őrízd meg a türelmed,
A milyen gyönge voltál tetteidben,
Légy oly erős a szenvedésben!
S ha kimerülsz a fájdalomban,
Vigasztaljon meg a tudat,
Hogy még nagyobb az én inségem, és
Még borzasztóbbak az én kínjaim!
Hol téged a mulasztás vádja ér,
A «tett»-nek átka én reám esik.
Elbujdosom és elviszem magammal
Fájdalmamat a széles, nagy világba.
Enyhülést adna tőröm egy szurása,
De nem. Medeát meg nem ölheti
Medea. Jobb bíróra várok.
Majd útba ejtem Delphit, fölkeresni
Az oltárt, honnan Prüxosz elrabolta
Az arany gyapjut, mely sértetlenül
Került ki a lángok közül, midőn
Éltét vesztette a korinthi lány.
És Delphiben, ha felteszem helyére
Az orzott gyapjut, majd megkérdezem
A megbántott istennek papjait,
Jó lesz-e éltem áldozatnak,
Vagy elrejtőzzem távol pusztaságba,
S a hosszú létben leljem bünhődésem?

(A gyapjut mutatja.)

Reá ismersz-e? Ez az, a miért
Annyit küzdöttél, a mit úgy kívántál,
A mi előtted: hír, szerencse volt!
Mi a szerencse? Árnyék? És a hír?
Álom. — Te kétszer is boldogtalan,
A ki árnyakról álmodott!
Az éj még tart és már elszállt az álom!
De válok. Ég veled, én hitvesem!
Szerencsétlenség volt, hogy összejöttünk.

Elért a rossz sors, váljunk el tehát.
Élj békességben!
JÁZON. Árván, elhagyottan ...
Oh gyermekeim!
MEDEA. Tűrj!
JÁZON. Elveszve!
MEDEA. Szenvedj!
JÁZON. Oh! hogy nem szán meg a halál!
MEDEA. Vezekelj!
Megyek. Engem többé nem látsz soha.

(Vége.)

A M.N.MÚZEUM KÖNYVTÁRA

OSZK